

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

IEVA MIKLAŠEVSKAJA

IV kurso studentė

RUSIJOS PARAMA BESIVYSTANČIOMS ŠALIMS

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas: dr. V. Kuokštis

Vilnius, 2016

Bakalauro/magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretorės parašas)

Bakalauro/magistro darbo recenzentas:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Miklaševskaja I. Rusijos parama besivystančioms šalims: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas dr. V. Kuokštis – V., 2016. – 66 p.

Reikšminiai žodžiai: parama vystymuisi, Rusijos Federacija, EBPO, besivystančios šalys, dotacijos, NVS, skolų atleidimas, mažiausiai išsivysčiusios šalys, dvišalė parama.

Šiame darbe nagrinėjama Rusijos parama besivystančioms šalims 2007-2015 metais. Vertinama Rusijos dvišalė parama vystymuisi, taip pat humanitarinė parama pagal oficialiai paskelbtus EBPO, Pasaulio Banko, Rusijos Federacijos bei kitų oficialių šaltinių duomenis. Vertinami paramos kiekiai bei jos motyvai.

Iškeliamos hipotezės ir atliekamas empirinis jų tikrinimas, naudojantis EBPO sąvokomis; ieškoma Rusijos motyvus paaiškinančių svarbiausių veiksnių; nagrinėjamos paramą gaunančios valstybės; nagrinėjami paramos srautai ir jų kiekiai.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas bakalauro darbas *Rusijos parama besivystančioms šalims* yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Ieva Miklaševskaja

Turinys

Įvadas.....	6
1. Literatūros apžvalga	10
2. Metodologija	14
3. Apie EBPO	15
4. Hipotezės	17
4.1. Pirmoji hipotezė	17
4.2. Antroji hipotezė.....	19
4.3. Trečioji hipotezė.....	20
4.4. Ketvirtoji hipotezė	22
5. Hipotezių tikrinimas.....	23
5.1. Pirmosios hipotezės tikrinimas	23
5.2. Antrosios hipotezės tikrinimas	33
5.3. Trečiosios hipotezės tikrinimas.....	38
5.4. Ketvirtosios hipotezės tikrinimas	44
5.5. Kitos valstybės.....	49
Išvados	52
Literatūros sąrašas	55
Priedai.....	62
Summary	65

Ivadas

Valstybių oficiali parama vystymuisi besivystančioms šalims yra svarbus tarptautinės politikos elementas. Tai ne tik pagalba skurdžiausioms valstybėms, žmonių pragyvenimo lygio kėlimas jose, bet ir galimybė išlaikyti savo įtaką regionuose bei pasiekti savanaudiškus tikslus.

Rusijos Federacija palaiko didžiųjų valstybių vykdomą politiką ir taip pat skiria paramą vystymuisi. Ši valstybė turi ilgą istoriją, susijusią su parama besivystančioms valstybėms. Šaltojo karo metais Sovietų Sąjunga kovoje su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis skirdavo milijardus dolerių sąjunginių valstybių ekonominei paramai ir gaudavo atitinkamą grąžą – tarptautinį politinį šių valstybių palaikymą. Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos (TSRS) užsienio paramos sėkmės viena iš pagrindinių priežasčių – susitelkimas ties pagrindiniu projektu, kuris dažniausiai būdavo industrinės prigimties¹. Taip pat neretai valstybės gaudavo netiesioginę ekonominę paramą, pavyzdžiui, Sovietų Sąjunga statydavo įspūdingus pastatus didžiausiuose užsienio valstybių miestuose, daugiausiai Afrikoje ir Azijoje². Vėliau, po Sovietų Sąjungos griūties 1990 metais, naujai susikūrusi Rusijos Federacija pati tapo paramos vystymuisi gavėja. Iki pat 2009 metų ji gaudavo paramą iš Didžiosios Britanijos, nors jau 2007 metais buvo pradėta kurti rusišką paramos vystymuisi strategiją. Šiuo metu Rusija yra laikoma iškilusia donore – remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) apibrėžimu, iškilusiomis donorėmis yra laikomos valstybės, kurios tik pradeda vykdyti arba neseniai atnaujino paramos programų vykdymą³. Ir nors Rusija skiria mažiausiai pinigų besivystančioms šalims, lyginant ją su kitomis G-7 valstybėmis (kas parodoma pirmame priede), bet jos siekis grįžti į donorių tarpą yra stiprus ir matomas. Tad galima tikėtis, jog Rusijos Federacija siekia susigrąžinti pozicijas paramos skyrimo arenoje ir užimti joje lyderiaujančias pozicijas⁴.

Kartu su BRICS valstybėmis Rusija atvėrė duris naujai paramos vystymuisi erai, kas visiems laikams pakeitė nusistovėjusias tradicijas paramos skyrimo erdvėje⁵. Mokslininkai nurodo,

¹ Marian Radetzki, *Aid and Development*. JAV: Praeger Publishers, 1973, 4-6.

² Marshall I. Goldman, „A Balance Sheet of Soviet Foreign Aid.” *Foreign Affairs*, 1965.

<<https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1965-01-01/balance-sheet-soviet-foreign-aid>> [Žiūrėta 2016.03.02].

³ Kimberly Smith, Talita Yamashiro Fordelone ir Felix Zimmermann, “Beyond the DAC. The Welcome Role of Other Providers of Development Co-operation.” OECD, 2010. <<https://www.oecd.org/dac/45361474.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.11].

⁴ Claire Provost, “The rebirth of Russian foreign aid.” *The Guardian*, 2011. <<http://www.theguardian.com/global-development/2011/may/25/russia-foreign-aid-report-influence-image>> [Žiūrėta 2016.02.27].

⁵ Stacey White, „Emerging Powers, Emerging Donors.” *Center for Strategic and International Studies*, 2011. <<http://csis.org/publication/emerging-powers-emerging-donors>> [Žiūrėta 2016.05.05].

jog naujai iškilę donorai neturi vieno bendro paramos skyrimo modelio, o laikosi savitų kelių, pagal valstybės donorės tradicijas ir standartus⁶. Tačiau taip pat tai kelia grėsmę tradicinėms šalims donorėms, kadangi iškilusios donorės gali keisti senąsias normas (paramos įvertinimą, efektyvumo vertinimą, derybų dėl paramos programų bei jų vykdymo rėmus), tuo pat metu diegdamos ir vystydamos naujas⁷. Be to, jos atrodo dosnesnės ir patrauklesnės šalims gavėjoms, lyginant su tradicinėmis donorėmis⁸. Tokiu būdu, naujos donorės ne tik pakeitė ir pajavairino paramos skyrimą, bet ir sukėlė konkurenciją bei grėsmę tradicinėms donorėms.

2007, o vėliau ir 2014 metais Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas pasirašė Konceptiją dėl Rusijos Federacijos pagalbos tarptautiniam vystymuisi įtvirtinimo valstybinėje politikoje (toliau Konceptija). Šioje Konceptijoje iškeliami pagalbos tikslai bei jos prioritetinės kryptys :

- Parama Nepriklausomų valstyvių sandraugos (NVS) narėms bei draugiškoms kaimyninėms valstybėms;
- Valstybėms, turinčioms istoriškai susiklosčiusius artimus ryšius su Rusija;
- Valstybėms, dalyvaujančioms bendruose ekonominiuose ir socialiniuose projektuose kartu su Rusija;
- Besivystančioms valstybėms, bendradarbiavimas su kuriomis atitinka Rusijos nacionalinius interesus⁹.

Taip pat Konceptijoje pažymima, jog Rusija sieks glaudesnio dvišalio bendradarbiavimo ir didesnę paramos kiekį teiks būtent per dvišalius kanalus, o ne daugiašales institucijas, šitaip didindama teikiamos paramos skaidrumą¹⁰.

Net nuo 2007 metų vyksta derybos dėl Rusijos įstojimo į EBPO, tačiau 2014 metais šis sprendimas buvo nukeltas neaiškiam laiko tarpui, kai tuo tarpu kitos šalys (Estija, Čilė, Izraelis ir Slovenija), kurių diskusijos dėl narystės taip pat prasidėjo 2007 metais jau tapo visavertėmis EBPO narėmis¹¹. Šis Rusijos ketinimas nurodo jos siekį priartėti prie didžiųjų donorų paramos ir Vakarų valstybių, vardan kurio ji prisiimtų ir EBPO įsipareigojimus.

⁶ Julie Walz ir Vijaya Ramachandran, "Brave New World: A Literature Review of Emerging Donors and the Changing Nature of Foreign Assistance." *Center for Global Development*, 273, 2011, 1-30.

⁷ Dane Rowlands, "Individual BRICS or a collective bloc? Convergence and divergence amongst 'emerging donor' nations." *Cambridge Review of International Affairs*, 25(4),2013, 629-649.

⁸ Ngyre Woods, "Whose aid? Whose influence? China, emerging donors and the silent revolution in development assistance." *International Affairs*, 84(6), 2008, 1205–1221.

⁹ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию.“ 2014. <<http://kremlin.ru/acts/bank/38334>> [Žiūrėta 2015.12.08].

¹⁰ Ten pat.

¹¹ „The Accession Process.“ OECD. <<http://www.oecd.org/legal/accession-process.htm>> [Žiūrėta 2015.12.08].

2010 metais Rusija pirmą kartą paskelbė oficialius paramos vystymuisi srautus EBPO kaip ne Vystymo paramos komiteto (VPK) narė, remiantis visų valstybių pripažintais principais ir metodologija. Nuo 2011 metų Rusija kasmet teiks paramos vystymuisi ataskaitas, kas nurodo į jos įsipareigojimą didinti savo paramos skaidrumą¹².

Tačiau, nors Rusija iki šiol nėra tapusi EBPO nare, ji yra pasirašiusi Paryžiaus Deklaraciją bei Busano partnerystę, siekiant veiksmingo vystomojo bendradarbiavimo¹³. Be to, Rusijos siekis tapti EBPO VPK nare leidžia daryti prielaidą, jog jos skiriama parama vystymuisi turėtų labiau atitikti Vakarų valstybių paramą, nei iškilusių donorių, kurios neketina tapti EBPO narėmis. Dėl to, šiame darbe bus naudojama EBPO terminologija. Ši organizacija įvardija pagalbą vystymuisi kaip piniginius srautus valstybėms ir teritorijoms, kurios yra Vystymosi pagalbos komisijos sąraše kaip pagalbos vystymuisi gavėjos bei daugiašalėms institucijoms, kurias:

- 1) turi oficialias institucijas, įskaitant ir valstybę bei vietinę valdžią, arba vykdomąsias institucijas; ir
- 2) kai kiekvienas sandoris:
 - yra administruojamas, skatinant besivystančios šalies ekonominį vystymąsi ir gerovę kaip pagrindinį tikslą; ir
 - yra sudarytas palankiomis sąlygomis ir teikia mažiausiai 25 procentų subsidiją nuo bendros paskolos sumos¹⁴.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog į oficialų EBPO pagalbos vystymuisi apibrėžimą neįeina karinė pagalba ir taikos palaikytojų (peacekeeping) misijos. Taip pat antiteroristinė veikla nėra apibūdinama kaip oficiali pagalba vystymuisi, nes, dažniausiai, yra stengiamasi sunaikinti pavojaus, kuris yra keliamas donorių ar gavėjų valstybėms, židinių, bet nėra koncentruojamasi į valstybės, paramos gavėjos, ekonominį ir socialinį vystymąsi¹⁵.

Šiame darbe bus remiamasi teorijomis, kurios aptaria tradicinių EBPO šalių donorių dvišalę paramą. Šios teorijos bus pritaikomos Rusijos atvejui ir bus tikrinamos iš jų išvestos hipotezės. Tokiu būdu bus patikrinta, ar aprašytos teorijos gali būti pritaikytos tik tam tikroms EBPO

¹² „The Russian Federation ODA. National Report“. МИНФИН России.

<<http://minfin.ru/common/img/uploaded/library/2012/05/PresentationEng2012-0.pdf>> [Žiūrėta 2016.04.28].

¹³ „The Busan Partnership for Effective Development Cooperation.“ OECD, 2012.

<<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/Busan%20partnership.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.01].

¹⁴ “Official development assistance – definition and coverage.” OECD.

<<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm#Definition>> [Žiūrėta 2016.03.01].

¹⁵ “Is it ODA?” OECD, 2008. <<http://www.oecd.org/dac/stats/34086975.pdf>> [Žiūrėta 2016.03.06].

valstybėms narėms ar ir netradicinėms donorėms, tokioms kaip Rusijos Federacija. Tai pat bus naudojami EBPO apibrėžimai, dėl to šiame darbe nebus tiriama karinė pagalba ir taikos palaikytojų misijos. Rusijos dvišalės paramos vystymuisi tyrimui pasirinktas 2007-2015 metų laikotarpis, kadangi būtent 2007 metais Rusijos prezidentas išleido pirmąją koncepciją, kurioje nurodė oficialios paramos vystymuisi skyrimo sritis ir tikslus.

Tyrimų ir Rusijos paramos skyrimo motyvų gilios analizės trūkumas neleidžia pagrįsti jau iškeltų teorijų, dėl paramos vystymuisi skyrimo bei priskirti Rusijos tam tikram donorų tipui. Tad kyla klausimas, kaip būtų galima paaiškinti Rusijos Federacijos paramos vystymuisi skyrimą besivystančioms šalims, kokios jau egzistuojančios teorijos geriausiai tai paaiškina, kokių intencijų vedama Rusija dotuoja atskiras šalis ir ar galima valstybę bei jos tikslus priskirti tradicinių donorų grupei. Ar, visgi, Rusijos paramos vystymuisi motyvacija tai naujas skirtingų intencijų derinys ir Rusija siekia savo ypatingų tikslų naudodama švelniąją galią bei pagalbą vystymuisi.

Išanalizavus ir paaiškinus veiksnius, darančius įtaką šios valstybės paramos skyrimui galima bus lengviau ir aiškiau numatyti šiuos srautus ateityje. Tai naudinga tiek valstybėms, siekiančioms gauti paramą, tiek ir visoms aplinkinėms šalims, kadangi Rusijos veiksmai ir valstybės strateginiai planai pasidaro aiškesni. Atitinkamai, valstybės gali derinti savo užsienio politiką bei tarptautinę poziciją Rusijos atžvilgiu.

Šio darbo tikslas – ištirti Rusijos Federacijos skiriamą paramą vystymuisi. Remiantis skirtingomis paramos vystymuisi teorijomis sužinoti ir paaiškinti:

- kurioms besivystančioms valstybėms ir kokiais kiekiais yra skiriama oficiali parama vystymuisi;
- kokie projektai yra vykdomi;
- kokie faktoriai labiausiai nulemia paramos vystymuisi kryptis ir jos kiekius.

Taip pat išsigryninti, kurios valstybės arba kurie regionai iš tikrųjų dominuoja tarp paramos gavėjų ir ką tai reiškia tiek Rusijos Federacijai, tiek visam pasauliui.

1. Literatūros apžvalga

Antrasis pasaulinis karas visapusiškai pakeitė iki tol egzistavusią tvarką ir santykius tarp valstybių. Parama vystymuisi tapo puikia galimybe ne tik stiprinti mažesnių šalių ekonomikas, bet ir pačioms valstybėms donorėms pasipelnyti iš skiriamų dotacijų¹⁶. Šitaip Šaltojo karo metais dvi supergalios – JAV ir Sovietų Sąjunga - kovojo dėl įtakos ir siekė iš paramos gavėjų tarptautinio politinio palaikymo ir bendradarbiavimo. Taip pat ir pačios šalys siekė piniginių dotacijų, dėl kurių kūrė atitinkamus tarptautinius santykius ir priimdavo atitinkamus politinius sprendimus¹⁷. Per Lundborg savo tyrime naudojo mainų hipotezės lošimų teorijos modelį, pagal kurį šalis donorė turėtų siekti skirti paramą ir tokiu būdu pirkti paramą iš šalies gavėjos, kurios pajamų lygis yra mažiausias¹⁸. R. D. McKinlay ir R. Little taip pat teigė, jog JAV parama Šaltojo karo metais turėjo dvi motyvacijas – humanitariniai šalies gavėjos poreikiai bei pačios JAV savanaudiški užsienio politikos tikslai¹⁹.

Tačiau Šaltajam karui pasibaigus, iširus Sovietų Sąjungai ir susivienijus Vokietijai, į tarptautinę areną žengė daugiau žaidėjų, galios balansas bei ekonominės valstybių galimybės pasikeitė, tad pasikeitė ir šalys, atliekančios donorių ir gavėjų vaidmenis. Po Sovietų Sąjungos griūties Rusija bei naujai atsiradusios valstybės tapo paramos vystymuisi gavėjomis. 2000-ieji metai atnešė naujų vėjų į tarptautinių dotacijų pasaulį. Rugsėjo 11 dienos įvykiai smarkiai paveikė JAV užsienio politiką bei paramos motyvus. Didžiausiu jos tikslu tapo karas prieš terorizmą, tad piniginės dotacijos skiriamos ypatingose padėtyse esančioms šalims - Afganistanui, Pakistanui, Irakui bei Jordanijai, bet ne skurdžiausioms pasaulio valstybėms²⁰. Tačiau JAV nepamišta ir dalyvavimo Jungtinėse Tautose: ji gauna reikalingą jai politinį palaikymą Jungtinių Tautų Organizacijoje (JTO) iš paramos gavėjų, kitaip sakant – perka reikiamus balsus ir palaikymą, motyvuodama tai parama vystymuisi²²²³²⁴. Tad galima teigti, jog JAV tikslas – neginčytina lyderystė JTO – yra siekiamas skiriant paramą vystymuisi besivystančioms šalims.

¹⁶ Steven Radelet, "A Primer on Foreign Aid." *Center for Global Development*, 92, 2006, 1-24.

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Per Lundborg, "Foreign Aid and International Support as a Gift Exchange." *Economics & Politics*, 10(2), 1998, 127–142.

¹⁹ R. D. McKinlay ir R. Little, "A Foreign Policy Model of U.S. Bilateral Aid Allocation." *World Politics*, 30(1), 1977, 58-86.

²⁰ Ngaire Woods, "The Shifting Politics of Foreign Aid." *International Affairs*, 81(2), 2005, 393-409.

²¹ Steven Radelet, 1-24.

²² Axel Dreher, Peter Nunnenkamp ir Rainer Thiele, "Does US aid buy UN general assembly votes? A disaggregated analysis." *Public Choice*, 136, 2008, 139–164.

Tirdami kitas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vystymosi paramos komiteto (VPK) nares mokslininkai atranda naujus motyvus, kurie skatina šias valstybes skirti paramą besivystančioms šalims. Prancūzija daug dėmesio skiria savo buvusioms kolonijoms ir protektoratams bei siekia skleisti savo kultūrą, ypatingai kalbą, ir tradicijas, tad paramą taip pat gauna ir šalys, kur viena iš valstybinių kalbų yra prancūzų²⁵²⁶²⁷. Švedija bei kitos išsivysčiusios Šiaurinės valstybės yra linkusios prisidėti prie tarptautinės paramos geranoriškais tikslais: jos skiria humanitarinę pagalbą ir teikia produktus pagrindiniams žmonių poreikiams tenkinti²⁸²⁹. Tiesa, kai kurie tyrimai rodo, jog statistiniai duomenys prieštarauja teorijoms apie Švedijos altruistinę paramą besivystančioms šalims. P.J. Schraeder, S.W. Hook ir B.Taylor atlikę savo tyrimą priėjo prie išvados, jog Švedijai 1980-aisiais metais svarbiu kriterijum buvo valstybių paramos gavėjų ideologija, o tiksliau, socialistinės ideologijos vyravimas. Tad Švedija rėmė progresyvius to meto socialistinius režimus tokiose valstybėse kaip Alžyras, Tanzanija, Zambija ir kt. Taip pat ypatingas dėmesys bei parama buvo skiriami tiems judėjimams, kurie kovojo su baltųjų mažumos valdymu Pietų Afrikoje, o siekė juodųjų daugumos (Zimbabvės ir Namibijos pavyzdys)³⁰. Šiais atvejais, Švedijos valstybės dotacijos nebuvo humanitarinio pobūdžio ir skirtos skurdžiausioms valstybėms. Todėl galima teigti, jog nėra vieningos vyraujančios nuomonės ir apie šios valstybės skiriamos paramos intencijas bei siekius.

Globalizacija paveikė ir paramos vystymuisi sritį, išaugusios ir sustiprėjusios šalių, nepriklausančių Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai ekonomikos keičia buvusių didžiųjų valstybių taisykles. Neseniai pačios buvusios paramos gavėjomis tokios valstybės kaip BRICS dabar jau teikia dotacijas. Ir šių dotacijų pobūdis skiriasi nuo EBPO valstybių paramos. Kinija daug paramos ir paskolų skiria užsienio valstybėms, kuriose gausu gamtinių išteklių, taip pat

²³ Alberto Alesina ir David Dollar, "Who gives foreign aid to whom and why?" *Journal of Economic Growth*, 5(1), 1998, 33-63.

²⁴ Денис Андреевич Дегтерев, „Содействие международному развитию как инструмент продвижения внешнеполитических и внешнеэкономических интересов.“ *Вестник МГИМО Университета*, 2, 2012, 47-58.

²⁵ Peter J. Schraeder, Steven W. Hook ir Bruce Taylor, "Clarifying the Foreign Aid Puzzle: A Comparison of American, Japanese, French, and Swedish Aid Flows." *World Politics*, 50(2), 1998, 294-323.

²⁶ Alberto Alesina ir David Dollar, 33-63.

²⁷ Jean-Claude Berthélemy, "Bilateral Donors' Interest vs. Recipients' Development Motives in Aid Allocation: Do All Donors Behave the Same?" *Review of Development Economics*, 10(2), 2006, 179-194.

²⁸ Bo Karre ir Bengt Svensson, "The Determinants of Swedish Aid Policy." Kn. Olav Stokk (sud.), *Western Middle Powers and Global Poverty. The Determinants of the Aid Policies of Canada, Denmark, the Netherlands, Norway and Sweden*. Uppsala, Sweden: The Scandinavian Institute of African Studies, 1989, 231-275.

²⁹ Денис Андреевич Дегтерев, „Основные подходы к оказанию содействия международному развитию.“ *Вестник МГИМО Университета*, 4(4), 2011, 99-104.

³⁰ Peter J. Schraeder, Steven W. Hook ir Bruce Taylor, 294-323.

naikina skolas daugeliui šalių, šitaip išreikšdama paramą vystymuisi. Tai išskiria Kiniją iš kitų EBPO valstybių³¹³². Tuo tarpu Brazilija daugiausiai dėmesio skiria ekonominiam šalių vystymuisi bei neiškelia papildomų sąlygų valstybėms, norinčioms gauti paramą, kadangi bando pasirodyti ne tik kaip regioninė, bet ir pasaulinio lygmens lyderė Jungtinių Tautų Organizacijoje³³. Tai svarbus pokytis nuo Šaltojo karo laikų, kadangi dauguma EBPO valstybių, siekdamos savanaudiškų tikslų, iškeldavo šalims gavėjoms reikalavimus, kurie būdavo naudingi šalims donorėms, bet ne gavėjoms³⁴³⁵. Tačiau tai nereiškia, jog Brazilija visada siekdavo tik aplinkinių valstybių gerovės. Atlikti tyrimai rodo, kad Brazilija vengia tiesioginių piniginių pervedimų, todėl parama vystymuisi vykdoma per techninę pagalbą. Tokiu būdu Brazilija išvengia problemų su korupcija šalių gavėjų valdžiose bei palaiko artimesnius ryšius su jomis³⁶³⁷. Bet taip pat tai lemia ir pačios Brazilijos ekonominį augimą. Tad Brazilijai yra svarbu teikti techninę paramą kitoms valstybėms, norint pačiai vystytis ir kilti kaip regioninei lyderei ir stabiliai valstybei.

Taip pat tyrėjai pastebi, kad Pietų valstybės vis dažniau renkasi Pietų-Pietų (South-South) bendradarbiavimą, kuomet pagalba juda abiem kryptim tarp besivystančių šalių. Pastaruosius metus ženkliai pagausėjo kapitalo srautai tarp Lotynų Amerikos ir Afrikos bei Azijos ir Afrikos, kas tik padidina viso pasaulio valstybių konkurenciją paramos skyrimo srityje³⁸³⁹. Tokios valstybės kaip Indija Brazilija ir Pietų Afrika vienijasi, bandydamos sukurti atsaką industrinėms Šiaurės valstybėms. Taip atsiranda paramos skyrimo trikampis tarp paramos gavėju, naujų ir tradicinių donorų⁴⁰. O tai reiškia, jog tradiciniai donoriai nebėra vieninteliai paramos skyrejai, tad besivystančios valstybės gali rinktis kieno parama jiems yra naudingesnė ir labiau atitinka jų lūkesčius.

³¹ Charles Wolf, Xiao Wang ir Eric Warner, "China's Foreign Aid and Government-Sponsored Investment Activities. Scale, Content, Destinations, and Implications." *National Defence Research Institute*, 2013, 1-94.

³² Денис Андреевич Дегтерев, *Содействие международному развитию*, 47-58.

³³ Julie Walz ir Vijaya Ramachandran, 1-30.

³⁴ Ten pat.

³⁵ Peter Kragelund, "The Potential Role of Non-Traditional Donors' Aid in Africa." *International Centre for Trade and Sustainable Development*, 11, 2010, 1-43.

³⁶ Edward N. Muller, "Dependent Economic Development, Aid Dependence on the United States, and Democratic Breakdown in the Third World." *International Studies Quarterly*, 29(4), 1985, 445-469.

³⁷ Sean Burges, "Brazil's International Development Co-operation: Old and New Motivations." *Development Policy Review*, 32(3), 2014, 355-374.

³⁸ Marco A. Vieira ir Chris Alden, "India, Brazil, and South Africa (IBSA): South-South Cooperation and the Paradox of Regional Leadership." *Global Governance*, 17(4), 2011, 507-528.

³⁹ Melissa Andrade, "Is the South Ready for South-South Cooperation?" *International Policy Centre for Inclusive Growth*, 2009.

⁴⁰ Marco A. Vieira ir Chris Alden, 507-528.

Literatūroje Rusijos Federacija yra minima kaip atgimstanti donorė, dažniausiai ji kartu su kitomis BRICS šalimis yra vertinama kaip nauja donorė⁴¹. Tačiau jos išskirtinumas tarp šio bloko valstybių yra ryškiai matomas – ji vienintelė turi tokią įvairią donorystės istoriją. Nuo Sovietų Sąjungos ekonominės pagalbos skyrimo, po TSRS griūties tapusi paramos gavėja, šiuo metu Rusija jau pati nemažais kiekiais skiria paramą vystymuisi ir naudoja ją, norėdama įtvirtinti savo nacionalinius interesus⁴². Tačiau atlikti tyrimai nepilnai apžvelgia dabartinę dotacijų situaciją ir neatskleidžia Rusijos intencijų, skiriant paramą užsienio valstybėms. Bakalova ir Spanger savo tyrime išskyrė Rusijos Federacijos prioritetines paramos vystymuisi sritis bei regionus, remdamiesi 2007 metų V.Putino pasirašyta koncepcija. Taip pat jie lygino Rusijos dotacijos kiekius su kitomis BRIC šalimis. Tyrėjai priėjo prie išvados, kad Rusija nėra sukūrusi savo, kaip donorės, įvaizdžio. Jos blaškymasis tarp skirtingų kelių (didžioji jėga ar skurdi valstybė, G-8 ar BRICS narė, vystymas ar persikirstymas) neleidžia laikytis vienos paramos skyrimo krypties⁴³. Taip pat, kai kurie mokslininkai mano, jog Rusija nors ir stengiasi teikti paramą kaip didžiosios EBPO VPK narės, tačiau jos parama labiau panaši į Kinijos – įsitraukimas į valstybių veiklą ir stiprus ekonominis bendradarbiavimas⁴⁴. Taip pat savo parama Afrikai Kinija siekia geopolitinio tikslo - išlaikyti savo įtaką kontinente bei apsaugoti prieigą prie gamtinių resursų, kurie prisideda prie jos industrinės plėtros⁴⁵. Be to, Kinija yra dažnai kritikuojama už paramą korumpuotoms valstybėms, kas matoma kaip pagalba korupcijai klestėti valstybės valdžioje⁴⁶.

Tačiau Rusiją tyrę autoriai nepaaiškino motyvų, kuriais ši valstybė rėmėsi, skirdama vienokias ar kitokias dotacijas. Šią nišą užpildė M.Petrenko savo disertacijoje atlikdama kiekybinį tyrimą, kurio metu bandė išsiaiškinti ar yra išlikęs ryšys tarp Sovietų Sąjungos bei dabartinės Rusijos dotacijų. M.Petrenko didelį dėmesį skyrė Rusijos požiūriui į šalies paramos gavėjos poreikius ir nagrinėjo, ar paramos skyrimas vyksta tik iš savanaudiškų Rusijos sumetimų. Tyrimo eigoje buvo nustatyta, jog Rusija nevienareikšmiškai siekia pratęsti Sovietų Sąjungos palikimą, tad dabartinė parama skiriasi nuo XX amžiaus paramos. Taip pat buvo išsiaiškinta, jog skirdama paramą vystymuisi Rusija neatsižvelgia į valstybės gavėjos norus ir poreikius, be to, dažnai parama

⁴¹ JulieWalz ir Vijaya Ramachandran, 1-30.

⁴² Evgeniya Bakalova ir Hans-Joachim Spanger, "Development Cooperation or Competition? Russia as a re-emerging donor." *Peace Research Institute Frankfurt Report*, 123, 2013, 1-48.

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Andrey Makarychev ir Licinia Simão, "Russia's development assistance, with a focus on Africa." Norwegian Peacebuilding Resource Centre, 2014, 1-4. <<https://www.ciaonet.org/attachments/27799/uploads>> [Žiūrėta 2016.05.03].

⁴⁵ Dane Rowlands, 629-649.

⁴⁶ Ngaire Woods, *Whose aid? Whose influence*, 1205–1221.

skiriama valstybėms su panašiomis institucijomis kaip ir Rusijoje⁴⁷. Šis tyrimas aprėpia didžiąją dalį Rusijos dotuojamų šalių pasirinkimo paaiškinimų, tačiau pagrindiniai klausimai jame – Rusijos paramos savanaudiškumas bei Rusijos šalių gavėjų poreikių vertinimas, skiriant paramą. Taip pat darbe neatsižvelgiama į naująją prezidento Putino 2014 metų Konceptiją, pastarųjų metų dotacijas bei pasikeitusią tarptautinę situaciją. Be to, yra nagrinėjamas mažesnis kiekis paramos skyrimo teorijų bei nenagrinėjamos kitos hipotezės, būdingos tiek naujai iškilusiems, tiek tradiciniams donorams. Visą tai bus stengiamasi paaiškinti ir ištirti šiame darbe, atliekant atvejo analizę ir susikoncentruojant ties vienos valstybės dotacijomis 2007-2015 metų laikotapriu.

2. Metodologija

Kaip ir minėta aukščiau, naudodamasi keliomis pagrindinėmis teorijomis, kurios buvo taikomos jau atliktuose daugelio mokslininkų tyrimuose tiriant kitas šalis ir kurios aiškina didžiųjų valstybių paramą vystymuisi besivystančioms šalims, pasistengsiu išsiaiškinti kuri (ar kurios) teorijos geriausiai paaiškina Rusijos Federacijos paramą vystymuisi bei paaiškinti kokie veiksniai yra lemiami teikiant dotacijas bei pasirenkant besivystančias šalis. Darbe atliekama atvejo analizė, derinant kokybinius ir kiekybinius duomenis, kurios užduotis – paaiškinti, kokie veiksniai daro didžiausią įtaką Rusijai, skiriant pagalbą vystymuisi bei kaip galima būtų paaiškinti jos siekius ir intencijas. Taip pat siekiama aprašyti kuo būtent pasireiškia Rusijos parama, kokia yra jos specifika ir kaip ji keitėsi per pastaruosius metus.

Tam, kad būtų įmanoma įvertinti skirtingas teorines prieigas, ištirti skirtumus, nustatyti lemiamų veiksnių sąjungą bei atrasti labiausiai Rusijai pritaikomą modelį bus naudojamas į teoriją orientuotas aiškinimo būdas (theory-oriented mode of explanation), kuris leis įvertinti svarbiausių kintamųjų įtaką, jų veikimo mechanizmą ir leis nustatyti svarbiausius elementus priežastinių ryšių grandyje, generuojančius tiriamą rezultatą⁴⁸. Kadangi skirtingos teorinės prieigos nurodo skirtingus paramos skyrimo motyvus, į teoriją orientuotas aiškinimo būdas yra tinkamiausias, o sisteminė proceso analizė ypatingai vertinga tokiais atvejais. Anot P.A.Hall, sisteminė proceso analizė gali būti naudojama tiriant priežastinius ryšius, randamus teorijoje ir leidžia geriau ištirti keliamą

⁴⁷ Maria Petrenko, "Russia as a re-emerged donor: development assistance incentives in the context of changed aid architecture in the 21st century." Magistro darbas, University of Glasgow, Adam Smith Business School, 2014.

⁴⁸ Peter A. Hall, "Systematic process analysis: when and how to use it." *European Management Review*, 3, 2006, 24 – 31.

klausimą ne tik susitelkiant ties paprasta koreliacija tarp skirtingų rezultatų⁴⁹. Būtent atvejo studija leis giliau išanalizuoti visus kintamuosius ir atrasti tarp jų priežastinius ryšius, ką būtų sunkiau padaryti, esant dideliame atvejų skaičiui.

Tai pat bus vadovaujama pagrindiniais P.A.Hall minėtais sisteminės proceso analizės etapais. Iš kiekvienos teorijos bus išvedama hipotezė, kuri bus tikrinama tyrimo metu. Taip pat bus iškeliamos stebimos implikacijos, kurių atsiradimas tyrime patvirtintų tikrinamas hipotezes. Tokiu būdu, stebimų implikacijų patvirtinimas leistų nustatyti atitinkamų įvykių ir veiksmų seką bei jų priežastinius ryšius Rusijos atveju. Ir, galiausiai, atlikus tyrimą, bus daromos darbo išvados, kuriose tyrimo rezultatai bus lyginami su hipotezėmis bei stebimomis implikacijomis⁵⁰.

Atliekant tyrimą šiame darbe bus naudojami tiek pirminiai šaltiniai – Rusijos Federacijos Užsienio Reikalų Ministerijos, Finansų Ministerijos bei kitų ministerijų oficialūs dokumentai, Prezidento įsakymai, EBPO duomenys, Pasaulio Banko duomenys, tiek antriniai šaltiniai – moksliniai bei publicistiniai straipsniai, skirtingų institucijų tyrimai, politikų pasisakymai.

3. Apie EBPO

1961m. oficialiai įkurta Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) siekia gerinti visų pasaulyje gyvenančių žmonių ekonominę ir socialinę gerovę. Tirdami ir analizuodami tiek šalių narių, tiek ir kitų valstybių ekonominį vystymąsį yra keliamos diskusijos ir teikiamos rekomendacijos. EBPO naudoja visą turimą informaciją, kad padėtų skirtingų šalių valdžiai didinti savo valstybių gerovę ir kovoti su skurdu per ekonominį augimą ir finansinį stabilumą⁵¹.

EBPO yra pirmoji oficiali organizacija, skatinanti valstybių paramą skirti kovai su skurdu. Iki jos sukūrimo, valstybės savo dotacijomis siekė savanaudiškų, politinių tikslų. Tokios valstybės kaip Švedija, neturėjusi kolonijų, kurioms galėtų skirti dotacijas, ilgus metus neskirdavo visiškai jokios paramos⁵². EBPO sukūrimas padėjo prisidėti prie skurdo mažinimo pasaulyje ir didžiųjų valstybių įtraukimo į šią veiklą. Dėl to yra svarbu suprasti kaip veikia EBPO dabar ir kokių iš tikrųjų tikslų valstybės siekia, skirdamos paramą vystymuisi.

Metams bėgant vis daugiau valstybių tampa šios organizacijos narėmis. Pastaraisiais metais pastebimas spartus besivystančių šalių perėjimas iš valstybių paramos gavėjų į valstybes donores ir

⁴⁹ Peter A. Hall, 24 –31.

⁵⁰ Ten pat, 24 –31.

⁵¹ „What we do and how.” OECD. <<http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>> [Žiūrėta 2016.02.27].

⁵² Keri Phillips, „The history of foreign aid.“ <<http://reliefweb.int/report/world/history-foreign-aid>> Reliefweb, 2013. [Žiūrėta 2016.05.13].

jų išaugusi įtaka paramos vystymuisi teikimo procese. Šios tendencijos nulemia pokyčius jau nusistovėjusioje tradicinių donorių paramos teikimo sistemoje. Be to, daugelis naujų donorių nėra EPBO narės, tad neprivalo laikytis nusistovėjusių tradicijų ir skiria paramą kaip joms atrodo tinkamiausia.

2012 metais pasirašyta Busano partnerystė, siekiant veiksmingo vystomojo bendradarbiavimo tapo svarbiu postūmiu paramos vystymuisi srityje, nes įtvirtino reikšmingus paramos aspektus, kurie iki tol skyrė tradicinius bei naujuosius donorus – pagal galimybes maksimaliai atrišti paramą, sustiprinti atskaitingumą ir įdiegti bendrus standartus elektroniniam duomenų viešinimui, kuris būtų prieinama visiems, reguliariai teikti šalims, paramos gavėjoms, planus apie tolimesnius paramos srautus, skatinti bendradarbiavimą tarp visų skirtingų donorių bei pripažinti jų skirtingumą⁵³.

Oficiali parama vystymuisi gali būti tiek dvišalė – nuo valstybės donorės valstybei, paramos gavėjai, tiek ir daugiašalė – per vystymą skatinančias institucijas, tokias kaip Jungtinės Tautos ar Pasaulio Bankas. EBPO yra pateikusi valstybių sąrašą (2 priedas), parama kurioms yra laikoma kaip oficiali pagalba vystymuisi ir kurią skiria EBPO Vystymosi paramos komiteto narės (VPK, angl. DAC)⁵⁴.

Vystymosi paramos komitetas (VPK) – vienas svarbiausių susirinkimų, kuriame pagrindiniai dvišalės paramos donoriai dirba kartu tam, kad keltų bendrų pastangų, palaikant nuoseklų vystymą, efektyvumą. VPK koncentruojasi ties tarptautinio bendradarbiavimo vystymosi srityje prisidėjimo prie galimybės besivystančioms šalims dalyvauti pasaulinėje ekonomikoje bei galimybės žmonėms įveikti skurdą ir visavertiškai dalyvauti savo visuomenėse⁵⁵.

VPK tikslai 2011 – 2015 metais – skatinti vystymosi bendradarbiavimą ir kitas veiklas, kurių pagalba būtų galima prisidėti prie vystymosi, įskaitant ekonominį augimą, skurdo mažinimą, gyvenimo sąlygų gerinimą besivystančiose šalyse ir ateitį, kurioje nei viena šalis nepriklausys nuo paramos vystymuisi⁵⁶. Iš šio apibrėžimo matoma, jog pagrindinis komiteto, o, vadinasi, ir visų EBPO valstybių narių tikslas turėtų būti – taikus ir spartus skurdžiausių pasaulio valstybių augimas ir pagalba joms, ugdant naują pasaulį, kuriame gyvuos valstybės su aukšta gyvenimo sąlygų kokybe bei ekonominiu ir socialiniu išsivystymu.

⁵³ „The Busan Partnership for Effective Development Cooperation“.

⁵⁴ „Official development assistance (ODA).“ OECD. <<https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>> [Žiūrėta 2016.03.06].

⁵⁵ „Development Assistance Committee (DAC).“ OECD, Glossary of Statistical Terms.

<<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=608>> [Žiūrėta 2016.05.02].

⁵⁶ „The Development Assistance Committee's Mandate.“ OECD.

<<http://www.oecd.org/dac/thedevelopmentassistancecommitteesmandate.htm>> [Žiūrėta 2016.03.06].

4. Hipotezės

Pagalba vystymuisi daugelį metų yra svarbus nagrinėjamas aspektas tarptautiniuose santykiuose. Tradicinės šalys donorės įsitvirtino pasaulyje su savais paramos keliais bei jos skyrimo intencijomis. Tiriant ilgamečių valstybių donorių dotacijas besivystančioms šalims galima išvelgti tam tikras tendencijas ir nuoseklumą. Mokslininkai yra suformulavę ne vieną teoriją, siekdami paaiškinti, kokie yra pagrindiniai senųjų valstybių donorių tikslai skiriant pagalbą vystymuisi besivystančioms šalims. Kitą vertus, naujai išskylantys donorai pagal savo paramos skyrimo pobūdį nėra priskiriami prie tradicinių donorių, o verčiau yra skirtingų intencijų, veiksmų bei donorystės kombinacija. Kadangi šių valstybių donorystės istorija yra ganėtinai trumpa, yra sunku išskirti, pagrįsti ir patvirtinti jų paramos motyvus atskleidžiančias teorijas. Tad šiame darbe bus stengiamasi įvertinti Rusijos Federacijos skiriamos paramos vystymuisi intencijas, atsižvelgiant į jau suformuotas teorijas apie paramos vystymuisi skyrimą besivystančioms šalims.

4.1. Pirmoji hipotezė

Teorija, kurios pagrindu bus keliamą hipotezė dėl Rusijos Federacijos paramos vystymuisi skyrimo, teigia, jog buvusios didžiosios kolonijinės imperijos linkusios palaikyti buvusias kolonijas ir skleisti savo kultūrą bei kalbą, geriausiu pavyzdžiu čia būtų Prancūzijos vykdoma dotacijų politika.

Ši teorija paremta Peter J. Schraeder, Steven W. Hook ir Bruce Taylor tyrimu, kuriame lyginant keturias valstybes (Ameriką, Japoniją, Prancūziją ir Švediją) atliekama kiekybinė ir kokybinė veiksnių, labiausiai lemiančių skiriamą paramą, analizė. Tyrime dalyvaujančių šalių dotacijos vertinamos pagal šešis pagrindinius nepriklausomus kintamuosius (humanitarinė pagalba, strateginis reikšmingumas, ekonominis potencialas, kultūrinis panašumas, ideologinis nusistatymas ir regionas), kurie buvo aptikti atliekant kokybinę literatūros analizę bei kiekybinę statistinių duomenų analizę⁵⁷. Tokiu būdu buvo patvirtinta, jog Prancūzijoje stipriausiai pasireiškė siekis skleisti savo kalbą bei kultūrą, taip vadinamą *la francophonie*, lyginant visas keturias valstybes.

Tačiau ne tik šie autoriai tyrė Prancūzijos dotacijas besivystančioms šalims. Čia galima paminėti ir G.Bossuat, kuris vertino Prancūzijos dotacijų nuo 1947 metų poveikį. Jis išvelgė, jog ypač Šarlio de Golio valdymo metais padidėjo dotacijos pokolonijinėms Afrikos valstybėms. Ir tai nebuvo tik pinigine parama, taip pat buvo skiriama techninė pagalba, siunčiami mokslininkai,

⁵⁷ Peter J. Schraeder, Steven W. Hook ir Bruce Taylor, 294-323.

tyrėjai, mokytojai. Tuometinis pagrindinis tikslas buvo pakeisti esamą europietišką valdžią vietine – išmokyti žmones valdyti savo šalį⁵⁸. Galima teigti, jog būtent ši generolo iniciatyva tapo tradicija, dėl kurios Prancūzija iki šiol didžiausią paramą skiria savo buvusioms kolonijoms. Šiam faktui pritaria ir A.Alesina su D.Dollar, kurie, atlikdami savo tyrimą, taip pat patvirtino, jog Prancūzija didžiausią paramos vystymuisi kiekį skiria buvusioms kolonijoms⁵⁹.

Šios minėtos teorijos glaudžiai susijusios ir su geopolitiniu paramos aiškinimu. Viena iš tokių teorijų teigia, jog paramos vystymuisi skyrimas susijęs su balsų pirkimu Jungtinių Tautų Organizacijoje⁶⁰. Šią teoriją galima būtų priskirti prie geopolitinių priežasčių, kadangi palankus balsavimas implikuoja ir palankiai bei panašiai vykdomą užsienio politiką. Nagrinėdami 143 šalis 1973-2002 metų period Axel Dreher, Peter Nunnenkamp ir Rainer Thiele bandė išsiaiškinti kokią įtaką turi JAV dotacijos besivystančioms šalims tolimesniam tų šalių balsavimui Jungtinėse Tautose. Tyrimas parodė, jog didžiausią poveikį keisti valstybių paramos gavėjų politiką ir skatinti jas balsuoti palaikant JAV nuomonę turi biudžeto parama bei subsidijos. Tuo tarpu ši tendencija daugiau nepastebėta kitų G7 šalių paramos vystymuisi skyrimo intencijose⁶¹.

Atsižvelgiant į Rusijos istoriją matoma, jog nors ji ir nėra kolonijinė valstybė, tačiau iširus Sovietų Sąjungai atsirado daug naujų valstybių, dalis kurių išlaikė artimus ryšius su Rusija ir su kuriomis pati Rusija siekia išlaikyti glaudžius santykius. Tad remiantis visomis išvardintomis teorijomis galima daryti prielaidą bei kelti hipotezę, jog *vedama istorinio palikimo, Rusijos Federacija nori išlaikyti buvusias Sovietų Sąjungos valstybes arti savęs, išsaugoti jų paramą bei savo įtaką jose ir skiria daugiausiai paramos būtent šioms šalims.*

Jei ši iškelta hipotezė yra teisinga, tuomet Rusijos Federacija turėtų, pirmiausiai, paramą teikti visoms po Sovietų Sąjungos griūties naujai susikūrusioms valstybėms, tokioms kaip: Ukraina, Baltarusija, Uzbekistanas, Kazachstanas, Gruzija, Azerbaidžanas, Lietuva, Moldavija, Latvija, Kirgizstanas, Tadžikistanas, Armėnija, Turkmėnistanas ir Estonija. Taip pat Rusijos valdžia turėtų visais įmanomais būdais skleisti rusų kultūrą bei kalbą šiose šalyse. Taip pat, Rusija turėtų siekti draugiškų santykių palaikymo su šiomis valstybėmis ir vis glaudesnio bendradarbiavimo įvairiose srityse.

⁵⁸ Gérard Bossuat, "French development aid and co-operation under de Gaulle." *Contemporary European History*, 12(4), 2003, 431-456.

⁵⁹ Alberto Alesina ir David Dollar, 33-63.

⁶⁰ Axel Dreher, Peter Nunnenkamp ir Rainer Thiele, *Does US aid buy UN general assembly votes? A disaggregated analysis*, 139–164.

⁶¹ Ten pat, 139-164.

Vertinant Rusijos geopolitinius interesus galima kelti implikaciją, jog ji skirs daugiausiai paramos valstybėms, kurios yra strategiškai svarbiausiose vietose, galbūt, net ribojasi su Rusijos pagrindiniais tarptautiniais konkurentais.

4.2. Antroji hipotezė

Šios hipotezės pagrindas – altruistinio pobūdžio teorija. Vadovaujantis ja galima teigti, jog parama yra skiriama skurdžiausioms valstybėms, kur ji yra reikalingiausia. Ši pagalba būna humanitarinio pobūdžio ir skiriama pagrindiniams žmogaus poreikiams tenkinti. Tokiu principu dažniausiai paramą skiria išsivysčiusios Šiaurinės valstybės, tokios kaip Švedija⁶², tačiau ryškiausiai šios teorijos pagrindimo pavyzdžiu galėtų būti Kanada.

Remiantis senesnių tyrimų duomenimis, Kanada didžiąją dalį paramos vystymuisi skirdavo tiesiogiai užsienio valstybėms, tarp kurių dominavo skurdžiausios ir silpniausiai besivystančios Trečiojo Pasaulio šalys. Paskata skirti pagalbą tapdavo pačių valstybių paramos gavėjų prašymas. Dėl to, Kanados paramos vystymuisi pirminė motyvacija nėra komerciniai siekiai, bet labiau altruistiniai veiksniai, leidžiantys padėti labiausiai to laukiančioms valstybėms⁶³.

2015 metais priimti JT tūkstantmečio tikslai, kurių yra tikimasi pasiekti per ateinančius 15 metų ir kurie skatina sutelkti visas jėgas kovoje su skurdu, nelygybe, ligomis ir klimato kaita. Šie tikslai apima 8 iniciatyvas, kurių didžiausias siekis - pagalba tiems, kuriems ji iš tikrųjų yra reikalingiausia⁶⁴. Anot Rainer Thiele, Peter Nunnenkamp ir Axel Dreher, kai kurios valstybės peržvelgė savo paramos vystymuisi kryptis ir pasistengė prisidėti prie šių tūkstantmečio tikslų pasiekimo. Pagirtinu pavyzdžiu čia būtų aukščiau minėtoji Prancūzija, kuri atsižvelgė į paramos poreikį. Tačiau tokios didžiosios donorės kaip JAV ir Japonija neišpildė reikalavimo skirti dotacijas skurdžiausioms valstybėms⁶⁵. Šioje vietoje susiduria valstybių egoistiniai interesai ir jų noras pagelbėti skurstantiems, tačiau galiausiai jos arba bando pakeisti pasaulį į geresniąją pusę bei padėti vargstantiems žmonėms, arba vežasi savo tikslus ir skiria pagalbą savanaudiškai.

Tad remiantis altruistinėmis abiejų tyrimų dalimis bei Kanados pavyzdžiu galima spėti, jog *Rusija nesiekia savanaudiškų tikslų ir yra giliai susirūpinusi dabartine situacija pasaulyje, tad*

⁶² Bo Karre, Bengt Svensson, 231-274.

⁶³ Real P. Lavergne, "Determinants of Canadian Aid Policy." Kn. Olav Stokke (sud.), *Western Middle Powers and Global Poverty*. Švedija: Motala Grafiska, 1989, 33-90.

⁶⁴ United Nations, "The Millennium Development Goals Report 2015." United Nations: New York, 2015.

⁶⁵ Rainer Thiele, Peter Nunnenkamp ir Axel Dreher. "Do Donors Target Aid in Line with the Millennium Development Goals? A Sector Perspective of Aid Allocation." *Review of World Economics*, 143(4). 2007, 596-630.

skiria daug dėmesio vargingiausioms valstybėms ir didžiausią paramą teikia būtent jų ekonomikų bei žmonių gyvenimo sąlygų gerinimui.

Kas trejus metus EBPO pateikia šalių, galinčių gauti oficialią paramą vystymuisi, sąrašą. Šiame sąrašė išvardytos visos mažos ir vidutinės pajamas gaunančios šalys, remiantis bendruoju nacionaliniu produktu (BNP) vienam gyventuojui pagal Pasaulio Banko duomenis, išskyrus Didžiojo Aštuoneto valstybes, ES nares ir valstybes su tiksliai nustatyta priėmimo į ES data. Taip pat šiame sąrašė galima rasti ir Jungtinių Tautų silpniausiai išsivysčiusių šalių apibrėžimą atitinkančias valstybes⁶⁶.

Tokiu būdu, galima daryti prielaidą, jog Rusijos Federacija teiks paramą išskirtinai valstybėms, esančioms šiame EBPO sąrašė ir kels žmonių gyvenimo lygi jose. Kadangi didžioji dalis šių valstybių išsidėsčiusios Afrikos žemyne, tad Rusijos paramą Afrikai galima būtų vertinti kaip altruistinę pagalbą, siekiant įvykdyti Jungtinių Tautų tūkstantmečio vystymosi tikslus.

Taip pat ši hipotezė leidžia teigti, jog Rusija nesiekia įvykdyti savo strateginių planų paramos besivystančioms šalims pagalba. Tai reiškia, jog visi su dotacijomis susiję dokumentai, įstatymai bei politikų pasisakymai yra iš pagrindų vedami vieno tikslo – skurdo mažinimo ir išsivystymo lygio kelimo skurdžiausiose pasaulio šalyse. Tad, mažiausiais naudos siekimo ar ekonominio prioriteto atsiradimas šioje stebimoje implikacijoje paneigtų pastarosios hipotezės teisingumą ir relevantiškumą.

Šių implikacijų bei pačios hipotezės patvirtinimas labiausiai prieštarauja savanaudiškumo ir geopolitinių tikslų siekimo teorijoms. Tad jų patvirtinimas taptų įdomiu atradimu Rusijos paramos vystymuisi skyrimo srityje ir priverstų susimąstyti apie jos vykdomą politiką.

4.3. Trečioji hipotezė

Šios hipotezės svarbiausias elementas – valstybių donorių ekonominės naudos siekimas. Daugelis paramos vystymuisi teorijų nagrinėja šį aspektą ir tyrimų metu bando įvertinti šio veiksnio egzistavimą ir jo įtaką išsivysčiusių valstybių dotacijų skyrimui.

Vieną iš tokių tyrimų atliko J. Younas. Jo metu buvo stengiamasi patvirtinti arba paneigti hipotezė, jog EPBO tradicinių donorių motyvacija skirti paramą vystymuisi taip pat kyla iš jų intereso eksportuoti daugiau savo produkcijos būtent šalims paramos gavėjoms. Tyrimo eigoje autoriaus hipotezė buvo patvirtinta, taip pat buvo nustatyta, jog parama vystymuisi yra naudojama kaip paskata šalims gavėjoms aktyviau pirkti šalių donorių prekes, ypač kapitalo prekes (capital

⁶⁶ “DAC List of ODA Recipients.” OECD, <<http://www.oecd.org/dac/stats/daclist.htm>> [Žiūrėta 2016 03 26].

goods). Buvo tiriamos 22 VPK šalių narių dotacijos per 13 metų laikotarpį. Kadangi visos tirtos valstybės yra išsivysčiusios ir priklausančios EBPO, jos visos yra pranašesnės pastarojoje srityje ir silpnesnės vartojimo prekių gamyboje⁶⁷.

Remiantis šio tyrimo rezultatų duomenimis suformuluota teorija apima ekonomines paramos vystymuisi skyrimo priežastis. Taip pat iš jos išvedama hipotezė parodo valstybės donorės savanaudiškus tikslus bei altruistinių motyvų trūkumą.

Ekonominę naudą iš skiriamos paramos vystymuisi besivystančioms šalims stengiasi gauti ir Japonija. Ypač tai buvo matoma po Antrojo pasaulinio karo, kuomet valstybė stengėsi padėti ne tik silpnesnėms valstybėms, bet ir atkurti bei sustiprinti savo pačios ekonomiką⁶⁸. Kiek vėliau parama buvo naudojama siekiant sustiprinti prekybinius ryšius ir didžiąja dalimi buvo skiriama valstybėms, turinčioms daug žaliavos, kuri yra svarbi Japonijos ekonominiam saugumui. Paramos projektai neretai buvo susiję su japoniškų prekių ir paslaugų teikimu, kas skatino vietinę gamybą bei, tuo pat metu, vystė kaimyninių šalių ekonomikas⁶⁹.

Galima pastebėti, jog Japonijos vykdomos dotacijų politikos pavyzdys papildoma bei patvirtina J. Younas suformuluotą teoriją. Tad atsižvelgiant į visus turimus tyrimų duomenis galima daryti prielaidą, *jog Rusijos Federacija turėtų skirti paramą vystymuisi toms šalims, kurios importuoja daugiausiai rusiškų prekių.*

Remiantis Pasaulio banko duomenimis galima matyti, jog daugiausiai gamybos priemonių Rusijos Federacija 2005-2014 metais eksportavo į Ukrainą. Taip pat Kazachstanas 2005-2009 metų periodu importavo didelį kiekį Rusijos gamybos priemonių, tačiau nuo 2010 metų šis tiekimas pasibaigė. Tokios valstybės kaip Kinija, Indija, Vokietija bei Azerbaidžanas stabiliai importuoja rusiškas prekes 2005-2014 metais. Staigus importo padidėjimas 2014 metais matomas Venesueloje bei Turkmenistane⁷⁰. Tokiu būdu, įvertinant šiuos duomenis, galima kelti stebimą implikaciją, jog Rusijos Federacija, norėdama palaikyti nuolatinį eksportą bei vystyti savo prekybą bus linkusi skirti paramą vystymuisi tokioms valstybėms kaip Ukraina, Kinija, Indija Vokietija, Azerbaidžanas ir Venesuelai su Turkmenistanu 2014 metais.

⁶⁷ Javed Younas, „Motivation for bilateral aid allocation: Altruism or trade benefits.“ *European Journal of Political Economy*, 24, 2008, 661–674.

⁶⁸ Peter J. Schraeder, Steven W. Hook ir Bruce Taylor, 294-323.

⁶⁹ Steven W. Hook, Guang Zhang, “Japan's Aid Policy since the Cold War: Rhetoric and Reality.” *Asian Survey*, 38(11), 1998, 1051-1066.

⁷⁰ “Russian Federation Capital goods Export (US\$ Thousand).“ World Integrated Trade Solution. <<http://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/RUS/StartYear/2005/EndYear/2009/TradeFlow/Export/Indicator/XPRT-TRD-VL/Partner/by-country/Product/UNCTAD-SoP4>> [Žiūrėta 2016 03 26].

Tačiau suprantama, jog ne visos iš aukščiau išvardytų valstybių priklauso besivystančioms šalims. Kadangi Vokietija priklauso EBPO tradicinėms donorėms - šie Rusijos-Vokietijos ekonominiai santykiai vertinami nebus. Visos kitos valstybės yra laikomos besivystančiomis, tad dotacijas joms galima laikyti kaip pagalbą besivystančioms šalims.

Kadangi Venesueloje ir Turkmenistane ženkliai padidėjo rusiškų prekių importas, remiantis minėta hipoteze galima kelti stebimą implikaciją, jog ir dotacijų kiekis šioms šalims turėtų išaugti. Šios implikacijos patvirtinimas leistų iškelti klausimą kas būtent nulėmė tokius staigius prekybos pokyčius ir kokią įtaką tai padarė dotacijoms. O, galbūt, būtent šių šalių dotacijoms šis prekybos veiksnys nebus reikšmingas.

4.4. Ketvirtoji hipotezė

Pastaroji hipotezė bus keliama iš teorijos, leidžiančios išnagrinėti ryšį tarp valstybės donorės dotacijų besivystančioms šalims ir valstybių gavėjų su jose veikiančiomis teroristinėmis grupuotėmis. Subhayu Bandyopadhyay, Todd Sandler ir Javed Younas pristatytas modelis rodo, jog parama vystymuisi skatina besivystančią šalį gavėją suaktyvinti antiteroristinius veiksmus prieš valstybės teritorijoje esančias tarptautines teroristines grupuotes. Be abejo, svarbu atkreipti dėmesį į valstybės paramos gavėjos politinį stabilumą bei pačios paramos pobūdį: ar tai besąlygiška parama, ar visgi kryptingai skiriama paskola. Tyrimas parodė, jog svarbiausios valstybės, turinčios globalius interesus ir esančios teroristinio taikinio epicentre privalo tikslingu pagalbos skyrimu skatinti bei suaktyvinti visas antiteroristines veiklas valstybėse, kurių teritorijose yra įsikūrusios teroristinės grupuotės⁷¹.

Ši teorija yra ypač aktuali, žvelgiant į susiklosčiusią tarptautinę situaciją. Galbūt iš šios teorijos išvesta hipotezė padės suprasti ir paaiškinti Rusijos dotacijas Vidurio Rytuose.

Taigi, remiantis šia teorija galima kelti hipotezę, jog *Rusijos Federacija turėtų skirti daugiau tiesioginės paramos valstybėms, kovojančiomis su jų viduje esančiomis teroristinėmis grupuotėmis bei skatinti tų valstybių antiteroristinius veiksmus.*

Rusijos Federacijos Nacionalinis Antiteroristinis Komitetas yra paskelbęs federacinių, užsienio ir tarptautinių organizacijų, kurios Rusijos Federacijos teismu buvo pripažintos teroristinėmis, sąrašą. Jame išvardytos 24 grupuotės. Plačiau žinomos tokios grupuotės kaip Al-

⁷¹ Subhayu Bandyopadhyay, Todd Sandler ir Javed Younas, "Foreign Aid as Counterterrorism Policy." *Oxford Economic Papers*, 63(3), 2011, 423-447.

Qaeda, „Islamo valstybė“, Talibanas⁷². Visos jos kilusios iš Viduriniųjų Rytų ir jų centrai šiuo metu taip yra Viduriniuosiose Rytuose. Pastaraisiais metais visų pasaulio žmonių dėmesį pritraukė „Islamo valstybės“ daugkartiniai teroristiniai išpuoliai, nunešę šimtus nekaltų žmonių gyvybių. Ši musulmonų sunitų vahabitų ekstremistų organizacija yra užėmusi Sirijos bei Irako teritorijas. Jų tikslas – atkurti Kalifatą ir kiek tik įmanoma išplėsti islamo religinę, politinę ir karinę hegemoniją. Kad tai pasiektų, ši organizacija yra pasirengusi pažeisti tradicinius islamo kariavimo principus⁷³. Tuo tarpu Al-Qaeda džihadistinė karinė organizacija pagrindė veikia Pakistane, tačiau nuo 2013 metų matomas jos stiprus išplitimas ir Afrikos valstybėse (Alžyras, Jemenas, Libija ir kt.)⁷⁴. Tad šios teroristinės grupuotės bei jų vykdoma veikla kelia grėsmę ne tik Vidurio Rytų šalims, bet ir viso pasaulio taikai ir stabilumui.

Išnagrinėjus visą teroristinių grupuočių sąrašą galima daryti išvadą, jog labiausiai nuo jų nukenčia šios Vidurio Rytų valstybės: Afganistanas, Irakas, Iranas, Pakistanas, Sirija bei Afrikos valstybė Sudanas. Tokiu būdu, remiantis išvesta hipoteze, galima kelti stebimą implikaciją, jog Rusijos Federacija, siekdama palaikyti dabartinę Sirijos valdžią (kovoje su „Islamo valstybe“) bei kitų valstybių, kovojančių su jų teritorijose esančiomis teroristinėmis grupuotėmis, valdžią skirs papildomą tiesioginę paramą šioms šalims kovai su radikaliais islamistais, kas reikštų, jog ji palaiko visų valstybių dabartinę valdžią ir siekia bendradarbiavimo su jomis, vardan teroristinių organizacijų sunaikinimo. Taip pat, Rusijos Federacija turėtų skirti papildomas dotacijas iškilus dar didesnei teroristinių išpuolių grėsmei bei didesnio pavojaus, keliamo grupuočių veikla tose valstybėse.

5. Hipotezių tikrinimas

5.1. Pirmosios hipotezės tikrinimas

Rusijos Federacija skiria daug dėmesio Nepriklausomų valstybių sandraugos (NVS) šalims bei bendradarbiavimui su jomis. Šis faktas ne tik pažymėtas pirmojoje Prezidento Konceptijoje, bet ir patikslintas naujojoje 2014 metų Konceptijoje, kurioje pažymima dvišalių programų svarba bei

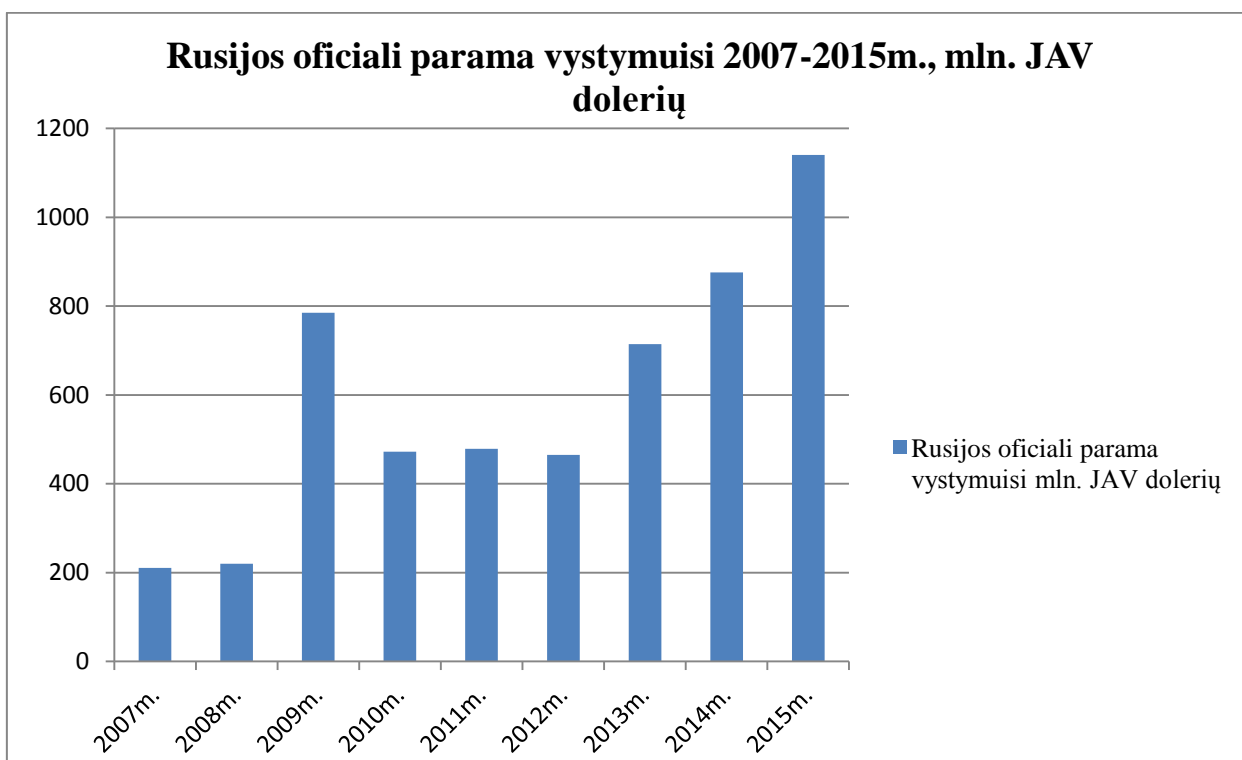
⁷² „Террористические и экстремистские организации и материалы.“ Национальный Антитеррористический Комитет. <<http://nac.gov.ru/terroristicheskie-i-ekstremistskie-organizacii-i-materialy.html>> [Žiūrėta 2016 03 24].

⁷³ Jurga Žiugždienė, „10 dalykų, žinotinų apie „Islamo valstybę“.“ Bernardinai.lt, 2015. <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-09-03-10-dalyku-zinotinu-apie-islamo-valstybe/121421>> [Žiūrėta 2016 03 24].

⁷⁴ „Mapping Militant Organizations. Al Qaeda.“ Stanford University. <<https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/21>> [Žiūrėta 2016 03 25].

prioritetinis požiūris į kaimynines, o ypač, NVS šalis⁷⁵.

Remiantis Pasaulio Banko duomenimis iš pirmo paveiklso matoma, jog Rusija 2009 metais ištikus pasaulinei krizei daugiau nei trigubai padidino oficialios paramos vystymuisi kiekį, kuris tais metais siekė net 785,02 mln. JAV dolerių⁷⁶ (1 pav.). Nemaža dalis to buvo skirta buvusioms posovietinėms respublikoms, dabar priklausančioms NVS⁷⁷ tam, kad jos lengviau įveiktų ekonominius sunkumus ir greičiau išeitų iš krizės.

1 pav.

Šaltinis: Pasaulio Bankas (2007-2011m. parama) ir EBPO (2012-2015m. parama)

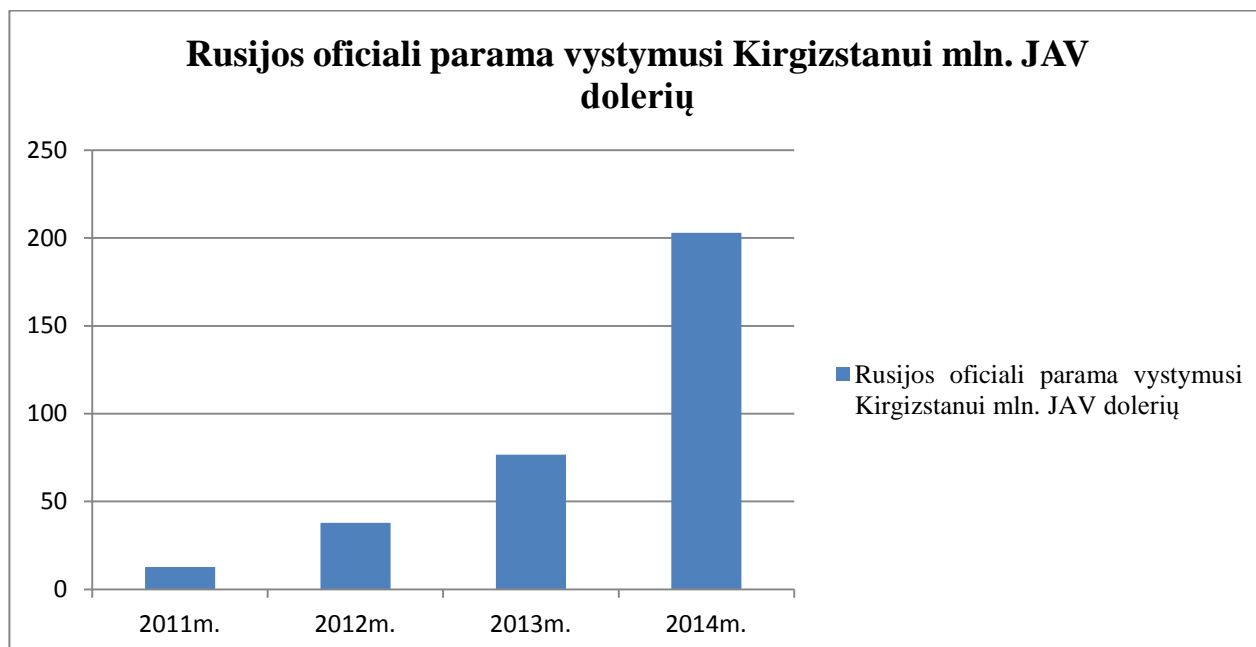
Siekdama padidinti skiriamos paramos efektyvumą Rusijos Federacija vis daugiau dotacijų skiria ne per tarptautines organizacijas, bet tiesiogine parama vystymuisi dotuojamoms valstybėms. Šitokiu būdu tikimasi pagreitinti reformų procesą, kurios turėtų stabilizuoti ekonominę šalių

⁷⁵ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию“.

⁷⁶ “Russia and the World Bank: International Development Assistance.” The World Bank, 2015. <<http://www.worldbank.org/en/country/russia/brief/international-development>> [Žiūrėta 2016.04.22].

⁷⁷ Б. Хейфец, „Влияние кризиса на сотрудничество России со странами ЕвразЭ.“ Кн. Л.Б. Вардомский, „Мировой финансовый кризис в постсоветских странах: национальные особенности и экономические последствия.“ Москва: Институт экономики РАН, 2009, 369-385. <http://www.imepi-eurasia.ru/baner/CIS_crisis.pdf> [Žiūrėta 2016.04.28].

politiką bei mažinti skurdą jose⁷⁸. Tokios politikos pavyzdys – tiesioginiai paramos vystymuisi srautai į Kirgizstano biudžetą, kurių pagrindinis tikslas - spręsti socialines šalies problemas. Iš EBPO teikiamų duomenų matoma, jog nuo 2011 metų Rusijos oficiali parama vystymuisi Kirgizstanui kasmet tik augo⁷⁹ (2 pav.).

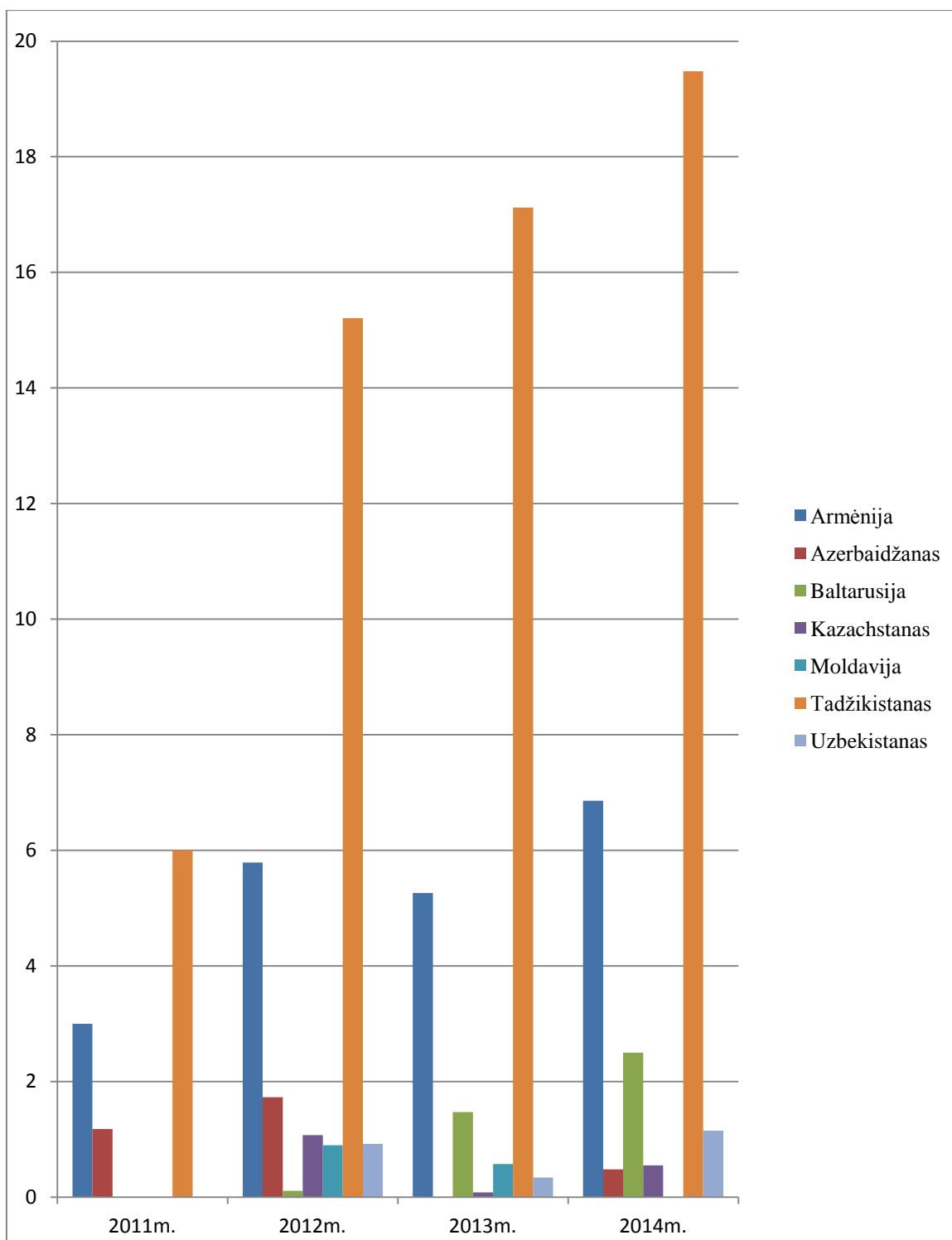
2 pav.

Šaltinis: EBPO

⁷⁸ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию“.

⁷⁹ “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016.” OECD, 2016. <http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/development/geographical-distribution-of-financial-flows-to-developing-countries-2016_fin_flows_dev-2016-en-fr#page94> [Žiūrėta 2015.12.20].

Rusijos parama vystymuisi visoms NVS šalims, išskyrus Kirgizstaną 2011-2014m., mln JAV dolerių

3 pav.

Šaltinis: EBPO

2009 metais prezidentas Dmitrijus Medvedevas atleido Kirgizstanui 193 mln. JAV dolerių valstybės skolą mainais į 48 procentų dalį karinių prekių gamyboje⁸⁰. Toks valstybės skolos atelidimas yra dar vienas iš paramos vystymuisi skyrimo būdų. Tais pačiais metais Kirgizstanui keturiasdešimčiai metų buvo suteikta 300 mln. JAV dolerių paskola su 0,75 procentais metinių palūkanų⁸¹. Tokiais veiksmais Rusijos Federacija skatino vis glaudesnę šių dviejų valstybių bendradarbiavimą. 2015 metais Rusijos finansų ministerijos išleistame dokumente apie „2014 metų Rusijos indėlį į tarptautinę paramą vystymuisi“ svarbią vietą užima Rusijos-Kirgizstano vystymo fondo sukūrimas, kurio tikslas – skatinti ekonominį bendradarbiavimą tarp šių dviejų valstybių bei efektyviai išnaudoti galimybes, kurias suteikia dalyvavimas Eurazijos ekonominėje integracijoje⁸². Tokiu būdu Rusijos Federacija stiprina glaudžius santykius su Kirgizstanu bei vis labiau traukia jį į Rytus, toliau nuo galimos JAV ir Europos Sąjungos įtakos, kas leidžia dar tvirčiau teigti, jog visų BRICS valstybių noras plėsti vidinę integraciją įgauna pagreitį. Taip visa Rusijos ilgalaikė strategija davė tam tikrus tarptautinės politikos vaisius: Kirgizstanas 2015 metais atšaukė bendradarbiavimo su JAV sutarties pasirašymą ir netrukus įstojo į Eurazijos Ekonominę Sąjungą⁸³, kas nurodo į blogstančius JAV-Kirgizstano santykius ir jo stiprėjančią ryšį su Rusijos Federacija bei, atitinkamai, ir visu Rytų Europos ir Centrinės Azijos valstybių bloku.

Kita valstybė, kuriai Rusija taipogi atleido skolą – Uzbekistanas. 2015 metais buvo pasirašyta sutartis, kurioje nurodyta, jog abidvi valstybės atsisako visų pretenzijų dėl TSRS vykdytų finansinių operacijų, taip pat dėl suteiktų kreditų Uzbekistanui 1992-1993 metais. Tokiu būdu, Rusija atleido Uzbekistanui 889,3 mln. JAV dolerių, tuo tarpu Uzbekistanas privalėjo sumokėti Rusijai 25 mln. JAV dolerių⁸⁴.

Rusijos ir Kirgizstano bei Uzbekistano bendradarbiavimo pavyzdžiai aiškiai nurodo Rusijos bendrosios strategijos tikslus. Kirgizstano palaikymas visose srityse nulemia jo palankų požiūrį į

⁸⁰ „Kyrgyzstan-Russia Relations.“ GlobalSecurity.org.

<<http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/kyrgyz-forrel-ru.htm>> [Žiūrėta 2016.04.28].

⁸¹ Ten pat.

⁸² “Russian contribution to the international development assistance in 2014.” МИНФИН России, 2015. <http://minfin.ru/common/upload/library/2015/10/main/Russian_contribution_to_the_international_development_assistance_in_2014.pdf> [Žiūrėta 2015.12.10].

⁸³ Ryskeldi Satke, „Is Russia Behind the U.S.-Kyrgyzstan Diplomatic Row?“ *The Diplomat*, 2015. <<http://thediplomat.com/2015/07/is-russia-behind-the-u-s-kyrgyzstan-diplomatic-row/>> [Žiūrėta 2016.04.27].

⁸⁴ „Пояснительная записка к законопроекту „О ратификации Соглашения между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Узбекистан об урегулировании взаимных финансовых требований и обязательств“.“ Федеральное Собрание Российской Федерации, 2015. <[http://asozd2.duma.gov.ru/work/dz.nsf/ByID/CC55DE29CEB9EC8543257E90002EABB1/\\$File/%D0%9F%D0%97.pdf?OpenElement](http://asozd2.duma.gov.ru/work/dz.nsf/ByID/CC55DE29CEB9EC8543257E90002EABB1/$File/%D0%9F%D0%97.pdf?OpenElement)> [Žiūrėta 2016.05.04].

Rusiją ir net sukuria tam tikrą priklausomybę. Rusijai tai duoda galimybę vis giliau skverbtis į svetimos šalies gyvenimą bei valdymą ir išlaikyti stiprų politinį sąjungininką. Taip pat ši tendencija leidžia teigti, jog Rusija iš tiesų skiria didelį dėmesį NVS šalims.

Ne mažiau svarbi yra ir Rusijos veikla ir parama sveikatos apsaugos sistemos srityje. Kova su ŽIV ir AIDS plitimu, infikuotų žmonių švietimas ir gydymas, naujų tyrimų vykdymas, gydymo metodų pritaikymas bei kova su virusinėmis infekcijomis yra minimi visų didžiausių pasaulio valstybių susitikimų metu. Apie tai buvo kalbama ir Deauville⁸⁵, ir G-8 susitikimo metu Muskokoje⁸⁶. Šią veiklą akcentavo ir Rusijos Federacija pateiktame „2014 metų Rusijos indėlio į tarptautinę paramą vystymuisi“ dokumente⁸⁷. Šios veiklos įgyvendinimas atspindėjo Rusijos Federacijos negražintinoje paramoje NVS šalims 2006-2009 metais, kuomet atsirado pavojus paukščių gripo pandemijai. Tuomet ji skyrė iš viso 45,8 mln JAV dolerių, skirtų programos, nukreiptos į sveikatos apsaugos sistemos stiprinimą NVS regione, vykdymui⁸⁸. 2010 metais Rusijos *Rospotrebnadzor* (Federalinė priežiūros tarnyba vartotojų teisių ir žmogaus gerovės apsaugos srityse) vykdė bendradarbiavimo tarp NVS valstybių sveikatos apsaugos ministerijų stiprinimą, siekiant pasipriešinti poliomielioto plitimui⁸⁹. Tais pačiais metais buvo pasirašyti dvišaliai Memorandumai tarp Rusijos ir Kirgizstano bei Tadžikistano sveikatos apsaugos Ministerijų dėl bendradarbiavimo kovoje su „pamirštomis“ tropinėmis ligomis. 40 specialistų sveikatos apsaugos srityje iš Kirgizstano ir Tadžikistano praėjo apmokymus Rusijoje dėl šių ligų laboratorinės diagnostikos⁹⁰.

Taip pat, Rusijos Federacija 2007-2013 metų laikotarpiu skyrė didelį kiekį humanitarinės pagalbos Tokioms valstybėms kaip Kirgizstanas, Azerbaidžanas, Armėnija ir

⁸⁵ „Довильский доклад по отчётности. Оценка выполнений решений "Группы восьми" в области содействия международному развитию и их результатов. Вклад Российской Федерации.“ <http://old.minfin.ru/common/gen_html/index.php?id=12741&fld=HTML_MAIN> [Žiūrėta 2016.04.24].

⁸⁶ „Muskoka Accountability Report.“ G-8, 2010. <<http://www.g8.utoronto.ca/summit/2010muskoka/accountability/>> [Žiūrėta 2016.04.18].

⁸⁷ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию“.

⁸⁸ „Довильский доклад по отчётности. Оценка выполнений решений "Группы восьми" в области содействия международному развитию и их результатов. Вклад Российской Федерации“.

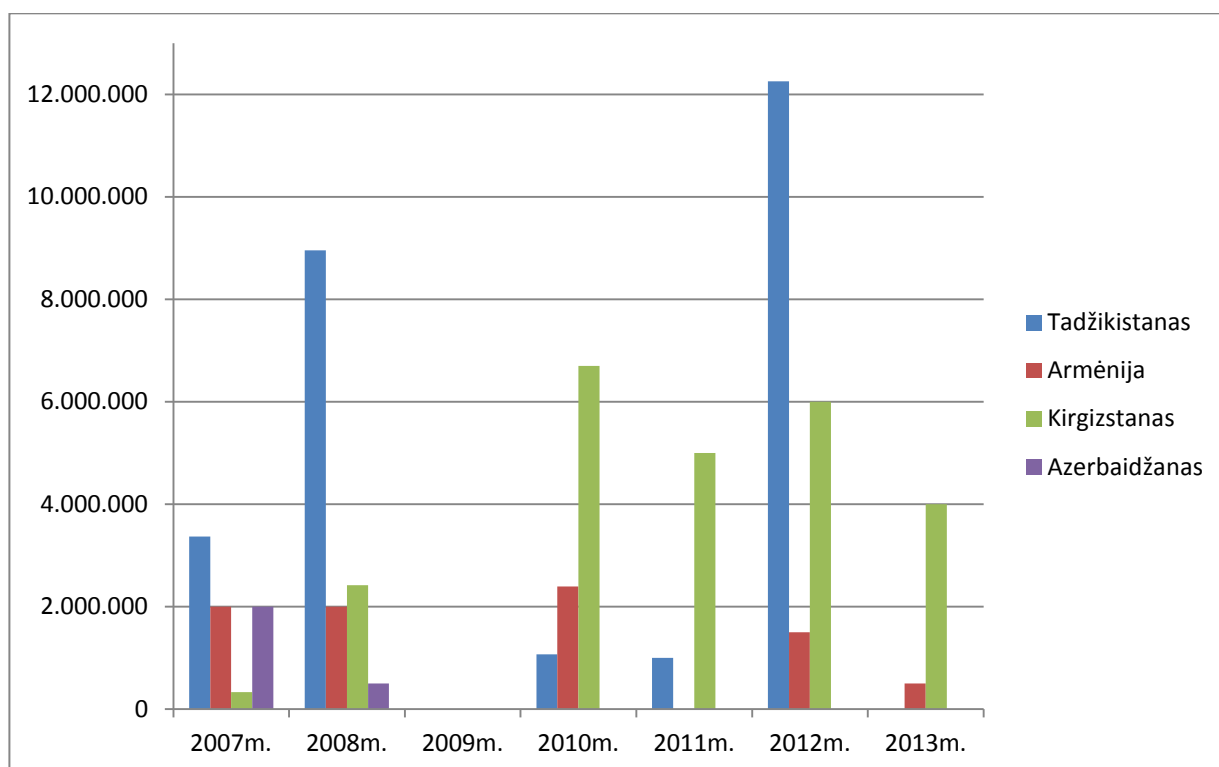
⁸⁹ Геннадий Онищенко, „Особенности эпидемиологии инфекционных болезней в Российской Федерации, задачи и пути снижения заболеваемости.“ *Государственная политика, управление и регулирование*, 43-53. <<http://federalbook.ru/files/FSZ/soderghanie/Tom%2012/1-3.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.03].

⁹⁰ „Довильский доклад по отчётности. Оценка выполнений решений "Группы восьми" в области содействия международному развитию и их результатов. Вклад Российской Федерации“.

Tadžikistanas. Remiantis *Financial Tracking Service* sistema, kuri fiksuoja humanitarinės pagalbos srautus, matoma, jog šios valstybės išlikdavo tarp paramos gavėjų visus šiuos metus⁹¹ (4 pav.).

Visi išvardinti faktai nurodo, jog Rusija skiria ne tik tiesioginę finansinę paramą ir atleidžia valstybėms jų skolas, bet ir aktyviai dalyvauja jų sveikatos apsaugos sistemų vystyme bei humanitarinėje pagalba šioms valstybėms.

Rusijos humanitarinė pagalba NVS šalims 2007-2013m., mln JAV dolerių

4 pav.

Šaltinis: FTS

Remiantis EBPO duomenimis, kitoms buvusioms Sovietų Sąjungos valstybėms, kurios patenka į besivystančių šalių sąrašą Rusijos Federacija neskiria išskirtinai didelės paramos⁹² (3 pav.). Galima daryti išvadą, jog valstybės, gaunančios daugiausiai Rusijos paramos yra geopolitiškai svarbiausios jai, kas skatina Rusiją visais įmanomais būdais išlaikyti jų palankumą, o parama vystymuisi – puikus įrankis šio tiklo siekimui. Taip pat, dalis valstybių yra įstojusios į Europos Sąjungą ir nebėra laikomos besivystančiomis, tad šiame darbe Rusijos įtaka šioms valstybėms aptariama nebus.

⁹¹ „Donor Country Profile, by year.“ Financial Tracking Service. <<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=Profile-donorCountrylist>> [Žiūrėta 2016.04.27].

⁹² “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016”.

EBPO pateiktame besivystančių šalių sąrašė (2 priedas) matoma, jog nei viena iš NVS valstybių nepatenka į silpniausiai išsivysčiusių šalių sąrašą, o tai reiškia, jog skiriamas ypatingas dėmesys joms jau nurodo į Rusijos išitraukimą į šių valstybių veiklą bei norą susisieti vis artimesniais ryšiais. Tokios valstybės kaip Armėnija ir Kirgizstanas priklauso žemesnio vidutinio pajamų lygio šalims⁹³, o joms Rusija skiria nemažą kiekį savo dotacijų.

Nors pagal 2011 metų statistiką Rusijos Federacija skyrė vienodą kiekį oficialios paramos vystymuisi tiek NVS valstybms, tiek ir Afrikai į pietus nuo Sacharos – po 12% nuo bendros paramos⁹⁴ (5 pav.), bet per trejus metus Rusijos paramos vystymuisi dalis NVS šalims tik didėjo, lyginant su kitais regionais, o paramos Afrikos valstybėms į pietus nuo Sacharos kaip tik mažėjo⁹⁵ (6 pav., 7 pav., 8pav.). Šie faktai patvirtina iškeltos hipotezės teisingumą ir leidžia teigti, jog vis didesnis dėmesys yra skiriamas kaimyninėms šalims, o ryšiai su Afrika per kelerius metus ženkliai nusilpo. Taip pat galima pastebėti, jog 2014 metais gerokai padidėjo Rusijos parama vystymuisi Šiaurės ir Centrinės Amerikos valstybių blokui. Viena iš tokio staigaus paramos padidėjimo priežasčių – parama Kubai, kuri bus aptarta paskutinėje tyrimo dalyje.

Išskirtinis dėmesys buvusioms Sovietų Sąjungos respublikoms ne tik patvirtina pirmąją hipotezės dalį dėl Rusijos siekio išlaikyti artimus ryšius su kaimyninėmis šalimis, bet ir jos geopolitinius siekius – išlaikyti savo įtaką aplinkinėse valstybėse, sukurti panašią užsienio politikos viziją bei turėti tvirtus sąjungininkus tarptautinėje arenoje.

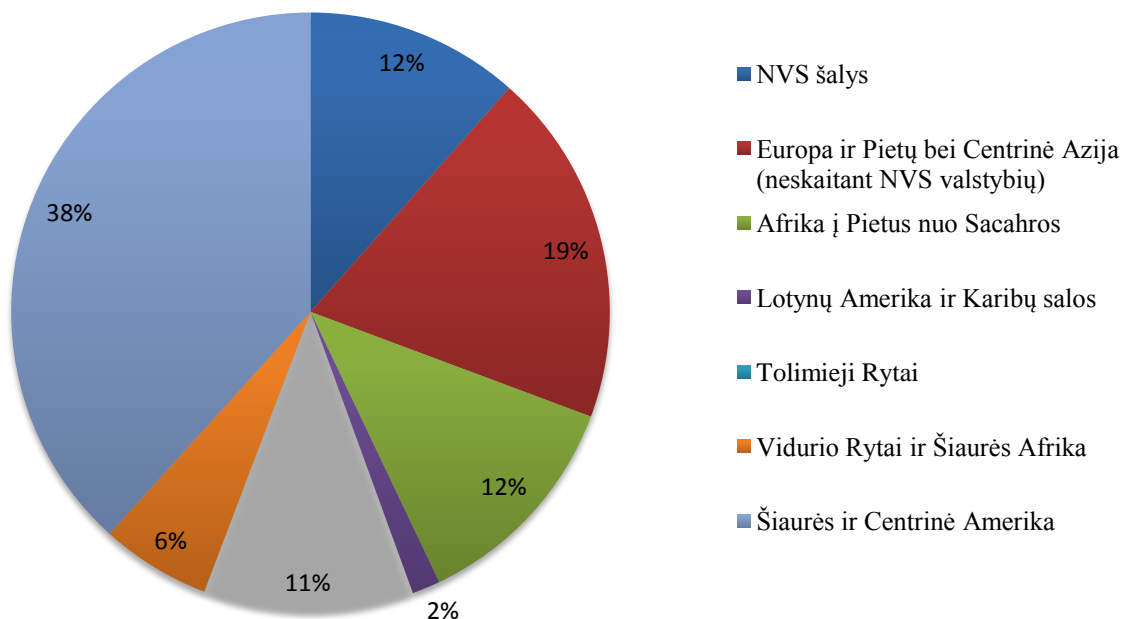
⁹³ “History of DAC Lists of aid recipient countries.” OECD.

<<http://www.oecd.org/dac/stats/historyofdaclistsofaidrecipientcountries.htm#Chronology>> [Žiūrėta 2016.01.15].

⁹⁴ В.И.Барте́нев ir Е.Н.Глазунова (sud.), „Содействие Международному Развитию. Курс лекций.“ Moscow: The World Bank, 2012. <<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/ODA-lectures.pdf>> [Žiūrėta 2015.12.22].

⁹⁵ “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016.

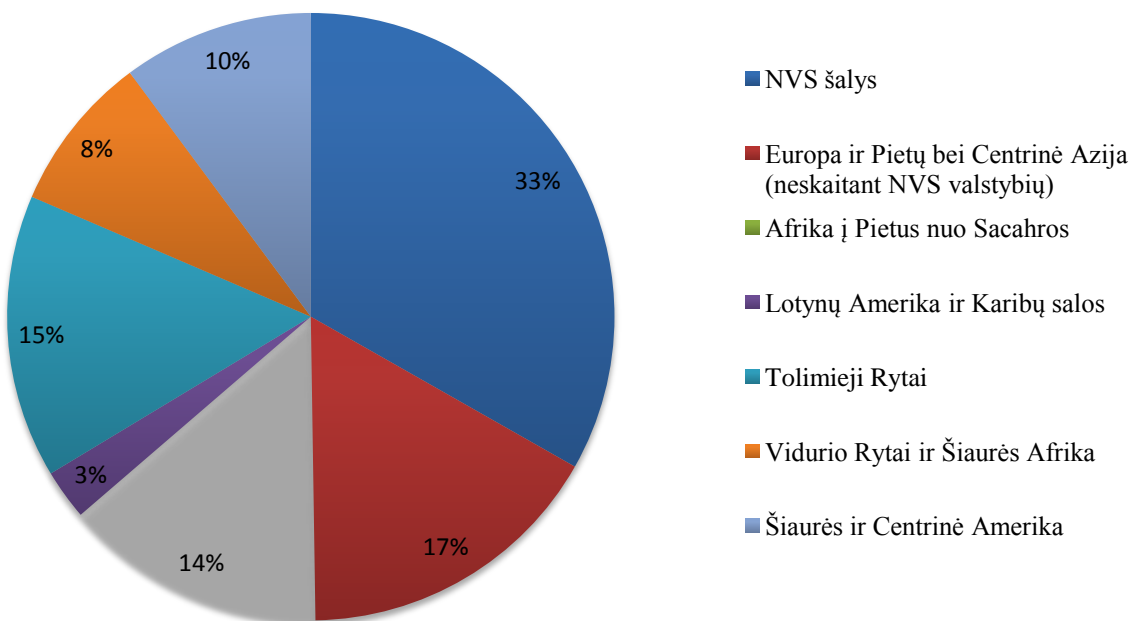
Rusijos parama vystymuisi 2011m., mln. JAV dolerių

5 pav.

Šaltinis: EBPO

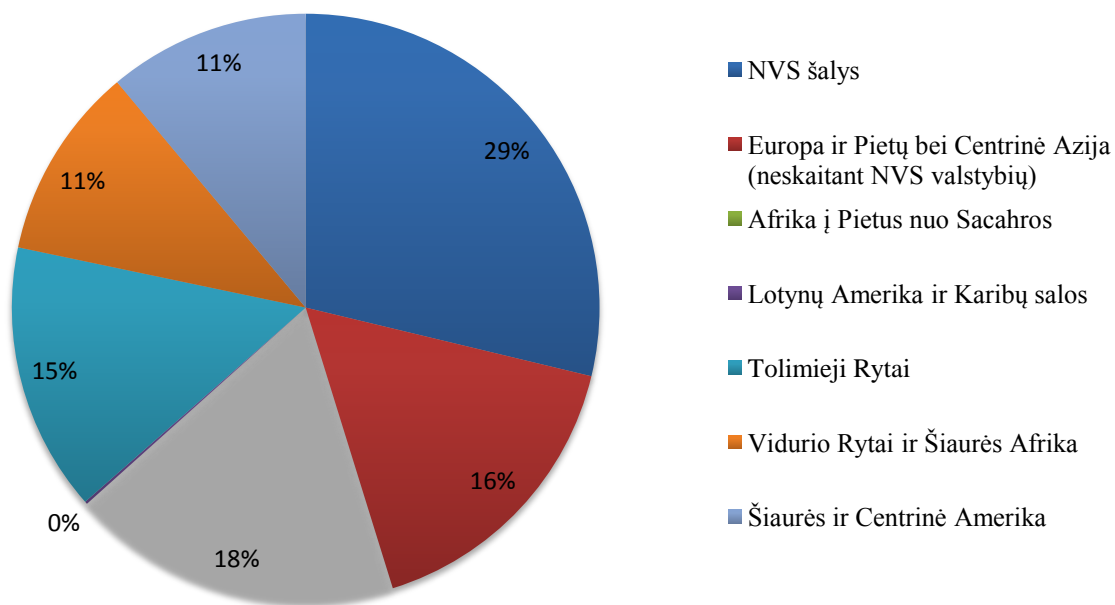
Rusijos parama vystymuisi 2012m., mln. JAV dolerių

6 pav.

Šaltinis: EBPO

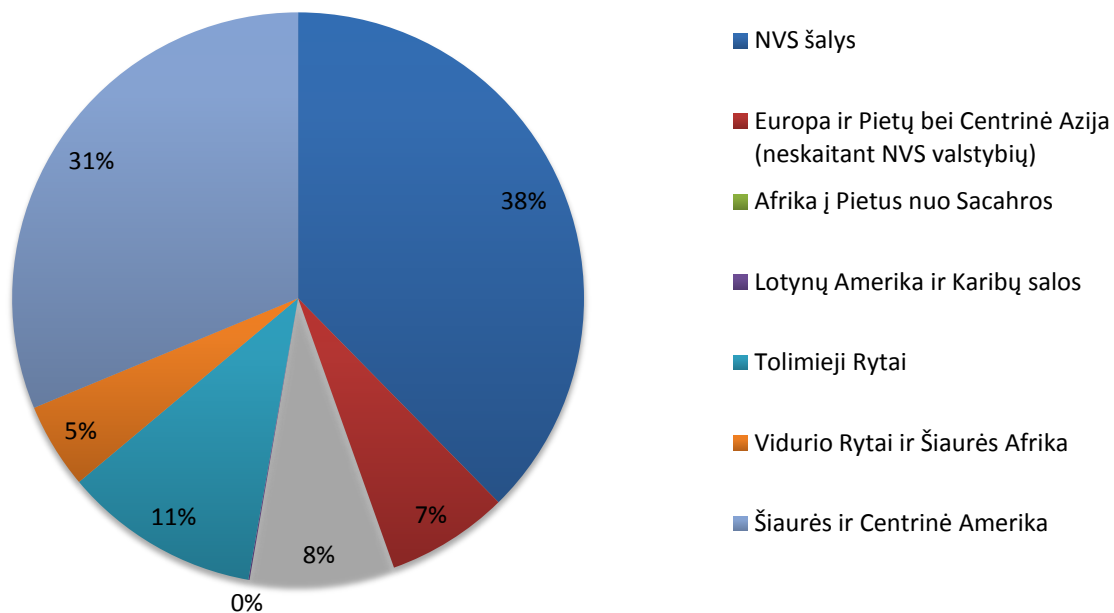
Rusijos parama vystymuisi 2013m., mln. JAV dolerių

7 pav.

Šaltinis: EBPO

Rusijos parama vystymuisi 2014m.

8 pav.

Šaltinis: EBPO

5.2. Antrosios hipotezės tikrinimas

Skurdo mažinimas ir žmonių gyvenimo lygio kėlimas – vieni svarbiausių visų išsivysčiusių valstybių siekių. Tai, taip pat, apibrėžta Jungtinių Tautų Tūkstantmečio vystymosi tiksluose⁹⁶ ir yra iškeliami kaip prioritetinga veikla visų didžiųjų valstybių susitikimų ir susitarimų metu.

Vienas iš būdų kaip padėti silpniausiai išsivysčiusioms šalims – jų skolų panaikinimas. Šią iniciatyvą 1996 m. pradėjo vykdyti Tarptautinis valiutos fondas kartu su Pasaulio banku, kad būtų užtikrinta, jog nei viena šalis nesusidurs su tokiu skolos lygiu, kurio ji negalėtų įveikti. Šios paramos gavėjomis galėjo tapti tik valstybės, patenkančios į labai įsiskolinusių neturtingų šalių sąrašą (angl. HIPC's). Ypatingai ši iniciatyva pasistumėję į priekį po JTO Tūkstantmečio vystymosi tikslų paskelbimo ir jų vykdymo pradžios⁹⁷. Didžiojo aštuoneto susitikimų Kanadoje metu buvo sukurta nuostatų programa - „Muskokos iniciatyva“, kurioje nurodyta, jog turi būti atleistos visos labai įsiskolinusių neturtingų šalių, iš kurių didžioji dalis – Afrikos valstybės, skolos Tarptautiniam valiutos fondui, Pasaulio bankui, Afrikos vystymosi fondui bei Tarptautinei vystymosi asociacijai. Muskokos ataskaitoje taip pat minima, jog Rusija jau pradėjo įgyvendinti skolų panaikinimo iniciatyvą ir jau panaikino 11,3 mlrd. JAV dolerių Afrikos įsiskolinimų, iš kurių 2,2 mlrd. priklauso labai įsiskolinusioms neturtingoms šalims⁹⁸. Be to, Rusijos Federacija atleido 552 mln. JAV dolerių skolos Madagaskarui, Mozambikui, Etiopijai, Tanzanijai, Beninui ir Gajanos Respublikai pagal „Skola mainais į vystymą“ programą (angl.: „Debt-for-development SWAP“). O 2011 metais atleido bendrai 36,2 mln. JAV dolerių skolą Zambijai, Burundijai ir Tanzanijai⁹⁹.

„Skola mainais į vystymą“ - dar vienas paramos besivystančioms šalims būdas. Tai vystymosi projekto dalies finansavimas per skolos užsienio valiuta mainus į vietinę valiutą, kaip įprasta, su esmine nuolaida. Tokiais atvejais dažniausiai dalyvauja ir nevyriausybinės organizacijos (NVO), kurios perka skolą iš pirminio kreditoriaus su esmine nuolaida ir vėliau perparduoda tą skolą valstybės skolininkės vyriausybei pagal vietinės valiutos kainas, kas tampa dar didesne nuolaida. Gautus pinigus NVO skiria vystymo projektui, dėl kurio yra iš anksto suderinama su valstybe skolininke¹⁰⁰. Tokiu būdu išsivysčiusios valstybės dalinai panaikina skolas skurdžioms valstybėms, bet taip pat ir skatina diegti naujus projektus vystymuisi.

⁹⁶ „Millennium Development Goals and Beyond 2015.“ United Nations. <<http://www.un.org/millenniumgoals/>> [Žiūrėta 2016.01.28].

⁹⁷ “Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative.” International Monetary Fund, 2016. <<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>> [Žiūrėta 2016.04.26].

⁹⁸ „Muskoka Accountability Report.

⁹⁹ „The Russian Federation ODA. National Report“.

¹⁰⁰ „Debt-for-Development SWAP.“ OECD. <<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5921>> [Žiūrėta 2016.04.15].

Tačiau ši parama labiausiai skurstančioms valstybėms nėra vienareikšmis požymis, jog Rusija besąlygiškai skiria pagalbą labiausiai to reikalaujančioms šalims. 1997 metais įstojusi į Paryžiaus kreditorių klubą ir pasirašiusi memorandumą Rusija prisiėmė atsakomybę vykdyti visus klubo įsipareigojimus, vienas iš kurių – vargingiausių valstybių skolų panaikinimas¹⁰¹.

Nepaisant visų tarptautinių įsipareigojimų, dėl kurių Rusija priversta teikti tam tikras nuolaidas valstybėms, kas negali būti vertinama kaip visiškai altruistinė pagalba, ji taip pat skiria didelį dėmesį humanitarinei pagalbai bei valstybių paramai po stichinių nelaimių. Nors mokslininkai iki šiol nėra iki galo tiksliai apibrėžę humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi terminus, kadangi yra sunku nustatyti, kada humanitarinė pagalba tampa jau ilgalaikė parama vystymuisi¹⁰², tačiau EBPO vertina humanitarinę pagalbą kaip oficialios paramos vystymuisi dalį¹⁰³. Tai pat savo Konceptijoje prezidentas V. Putinas nurodė, jog tikroji Konceptija tai požiūrių sistema, susidedanti iš užsienio valstybėms teikiamos techninės, finansinės, humanitarinės ir kitos pagalbos, nukreiptos į stabilų valstybių, paramos gavėjų, socialinių ir ekonominių vystymą, formas ir prioritetus¹⁰⁴. Dėl to, šiame darbe bus nagrinėjama humanitarinė parama, remiantis Rusijos pateiktomis duomenimis skirtingoms tarptautinėms organizacijoms dėl jos kiekių ir krypčių.

Remiantis *Global Humanitarian Assistance* duomenimis, 2010 metais Rusija skyrė daugiausiai humanitarinės paramos, lyginant su kitomis BRICS valstybėmis¹⁰⁵. Viena iš tokios didelės paramos priežasčių – 2010m. Haičiui kovai su žemės drebėjimo pasėkmėmis skirti 10 mln. JAV dolerių¹⁰⁶. Šios paramos nereikėtų vertinti kaip vieno iš Rusijos geopolitinio tikslo siekimo, o verčiau kaip tikrojo altruizmo išraišką ir pagalbą valstybei, stipriai nuniokotai po žemės drebėjimo, kas patvirtina iškeltą hipotezę. Taip pat Rusijos Federacija nevengia skirti humanitarinę paramą

¹⁰¹ Н.Н. Байдакова, „Взаимоотношения Российского государства с объединениями-кредиторами. Связи РФ с Парижским клубом кредиторов.“ *Экономический журнал*, 3(13), 2008. <http://economicarggu.ru/2008_3/3.shtml> [Žiūrėta 2016.04.27].

¹⁰² Meagan Kay-Fowlow, „Closing the Gap Between Humanitarian and Development Aid.“ Centre for International Governance Innovation, 2012. <<https://www.cigionline.org/articles/2012/02/closing-gap-between-humanitarian-and-development-aid>> [Žiūrėta 2016.05.11].

¹⁰³ “OECD Factbook 2010: Economic, Environmental and Social Statistics.” OECD, 2010. <http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2010_factbook-2010-en> [Žiūrėta 2016.05.10].

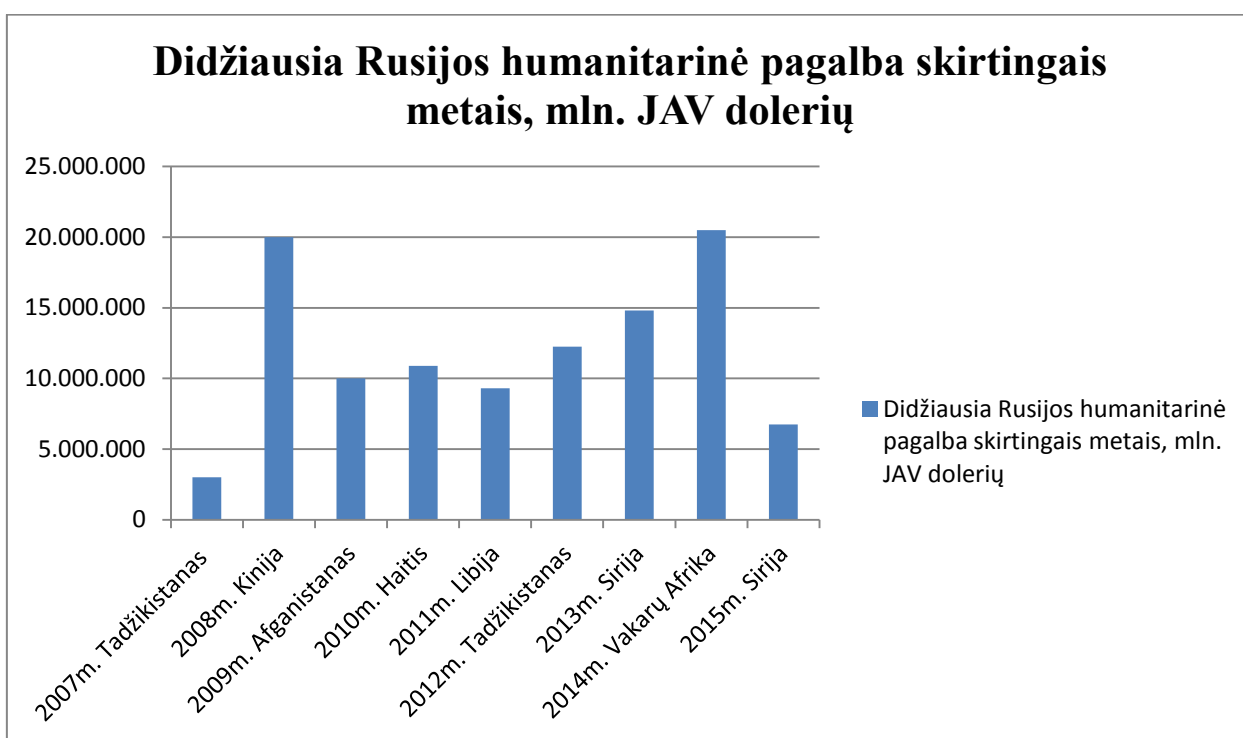
¹⁰⁴ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию“.

¹⁰⁵ Anna Brezhneva ir Daria Ukhova, “Russia as a Humanitarian Aid Donor.” Oxfam Discussion Paper, 2013, 1-30. <<http://www.alnap.org/pool/files/dp-russia-humanitarian-donor-150713-en.pdf>> [Žiūrėta 2016.04.27].

¹⁰⁶ „Donor Country Profile, by year“.

valstybėms, esančioms konflikto zonoje. Tuo tarpu kitos BRICS šalys daugiau dėmesio skiria valstybių pagalbai po stichinių nelaimių¹⁰⁷.

Tačiau didžiausia kadanors Rusijos skirta humanitarinė pagalba (20,5 mln JAV dolerių) buvo suteikta Ebolos židinio malšinimui bei šio viruso gydymui Vakarų Afrikos valstybėse¹⁰⁸ (9 pav.). Nors, palyginus Rusijos paramą su kitų didžiųjų valstybių parama Vakarų Afrikai matoma, jog Rusija skiria mažiausiai pagalbos šiam regionui (10 pav.). Kita vertus, iš BRICS narių tarp valstybių donorių būtent Ebolos viruso malšinimui galima matyti tik Rusiją ir Kiniją, kuri skyrė bene dvigubai daugiau paramos Afrikai¹⁰⁹. Tad žvelgiant tik į Rusijos paramą ji dažnai atrodo didelė ir sviri, tačiau tarptautiniame kontekste tai tampa tik lašu milžiniškuose paramos vystymuisi skyrimo srautuose.

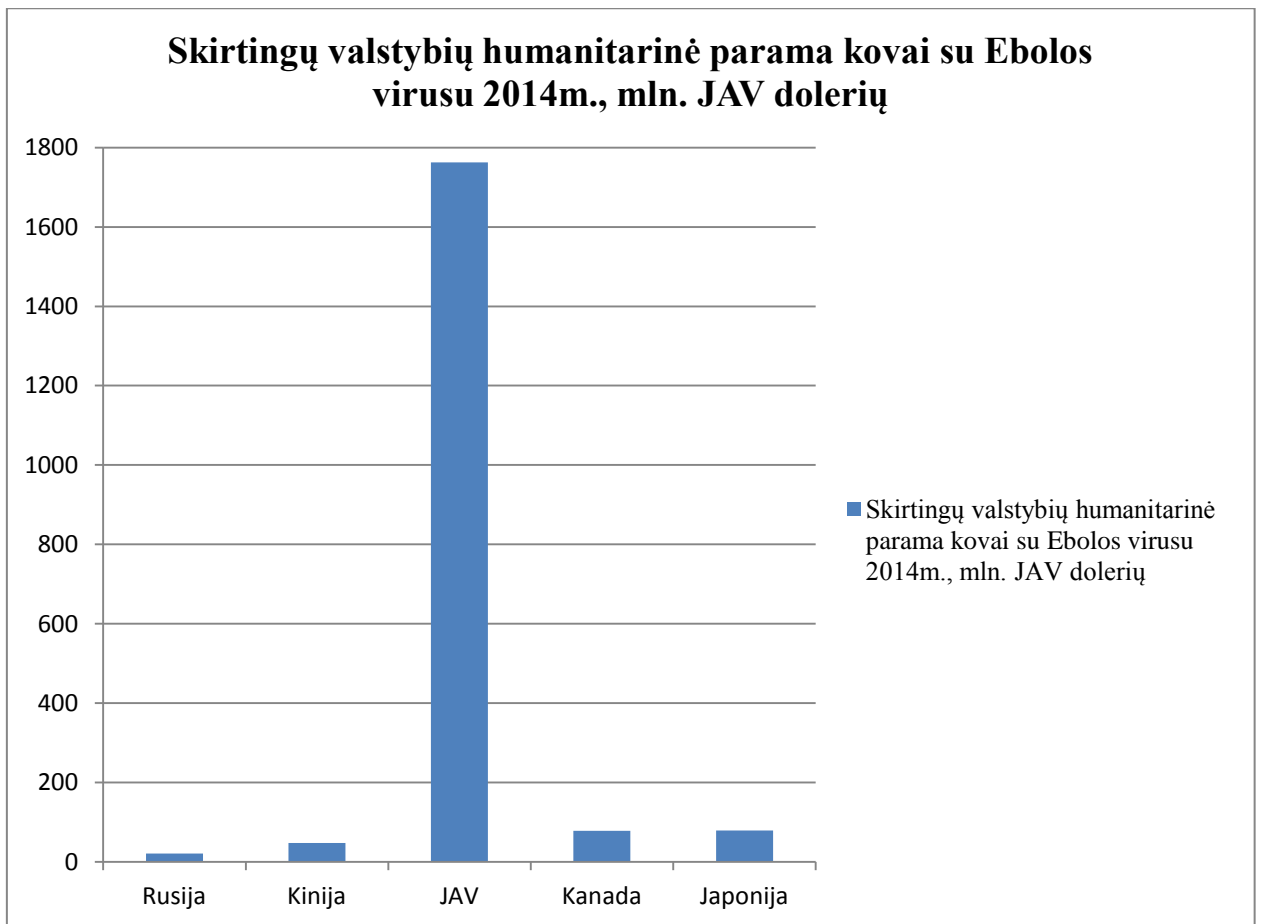
9 pav.

Šaltinis: FTS

¹⁰⁷ Anna Brezhneva ir Daria Ukhova, 1-30.

¹⁰⁸ „Donor Country Profile, by year.“

¹⁰⁹ Ten pat.

10 pav.

Šaltinis: FTS

2007-2010 metais Rusija daug lėšų skyrė kitų valstybių sveikatos apsaugos sistemų gerinimui (11 pav.). 2008 metais šios paramos kiekis gerokai viršijo visas kitas paramos vystymuisi sritis, tokias kaip humanitarinė pagalba, pasaulio maisto saugumas ir kt., ir siekė daugiau nei 110 mln. JAV dolerių¹¹⁰, kas parodyta 11 paveiklse. Taip pat matomas nemažas Rusijos indėlis į jau minėtą pasaulio maisto saugumą¹¹¹ (12 pav.). O 2010 metais Rusija skyrė po 50 mln. JAV dolerių Nikaragvai ir Nauru, socialinėms problemoms spręsti¹¹².

Pastarieji faktai leidžia spręsti, jog Rusijos federacija nėra susitelkusi ties vien tik savo tikslų siekimu, tačiau stengiasi taip pat veikti ir reaguojant į staigius pokyčius žmonių pragyvenimo lygyje, stichines nelaimes, kovojant su mirtiniais virusais. Be abejo, išlieka tikimybė, jog Rusija bando sukurti bei išlaikyti teigiamą savo šalies įvaizdį ir tapti panašesne į Vakarų pasaulio donorus.

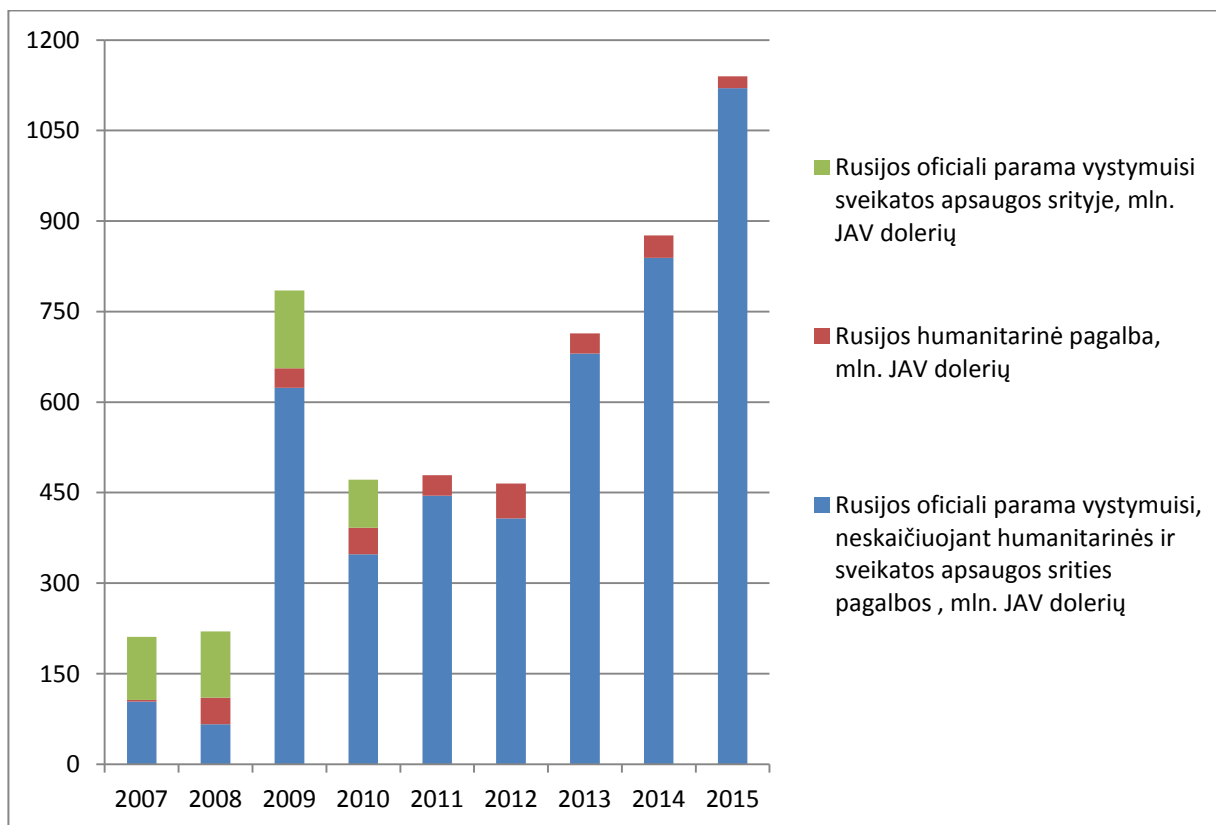
¹¹⁰ „Довильский доклад по отчётности. Оценка выполнений решений "Группы восьми" в области содействия международному развитию и их результатов. Вклад Российской Федерации“.

¹¹¹ Ten pat.

¹¹² Agata Wierzbowska-Miazga ir Marcin Kaczmarek, “Russia’s development assistance.” *Centre for Eastern Studies*, 62, 2011, 1-5. <http://www.osw.waw.pl/sites/default/files/commentary_62.pdf> [Žiūrėta 2016.05.04].

Nors, kai kurie autoriai teigia, jog Rusijos parama Afrikai - tai tik būdas išlaikyti savo įtaką joje bei siekis neleisti Kinijai įsivyrėti Afrikoje¹¹³. Be abejo, šie faktai neleidžia patvirtinti hipotezės, jog Rusija skiria paramą atsižvelgdama tik į valstybių, paramos gavėjų, poreikius bei žmonių gyvenimo lygį jose, nes, tokiu atveju, humanitarinės paramos kiekis lyginant su oficialia parama vystymuisi būtų didesnis. Tačiau kaip matoma iš vienuolikto paveikslo – humanitarinė pagalba sudarė tik nedidelį procentą nuo bendro paramos vystymuisi srauto, o štai dotacijos sveikatos apsaugos sričiai 2007-2010 metais parodo Rusijos stiprų išitraukimą į šią paramos sritį (11 pav.). Bet, visgi, nors Rusijos parama kartais nėra skiriama dėl noro skatinti vystymąsi, o labiau susijusi su tarptautiniais pačios Rusijos Federacijos įsipareigojimais, tačiau ištikus nelaimėms ši valstybė solidarizuojasi su visu pasauliu ir teikia humanitarinę paramą nukentėjusioms šalims.

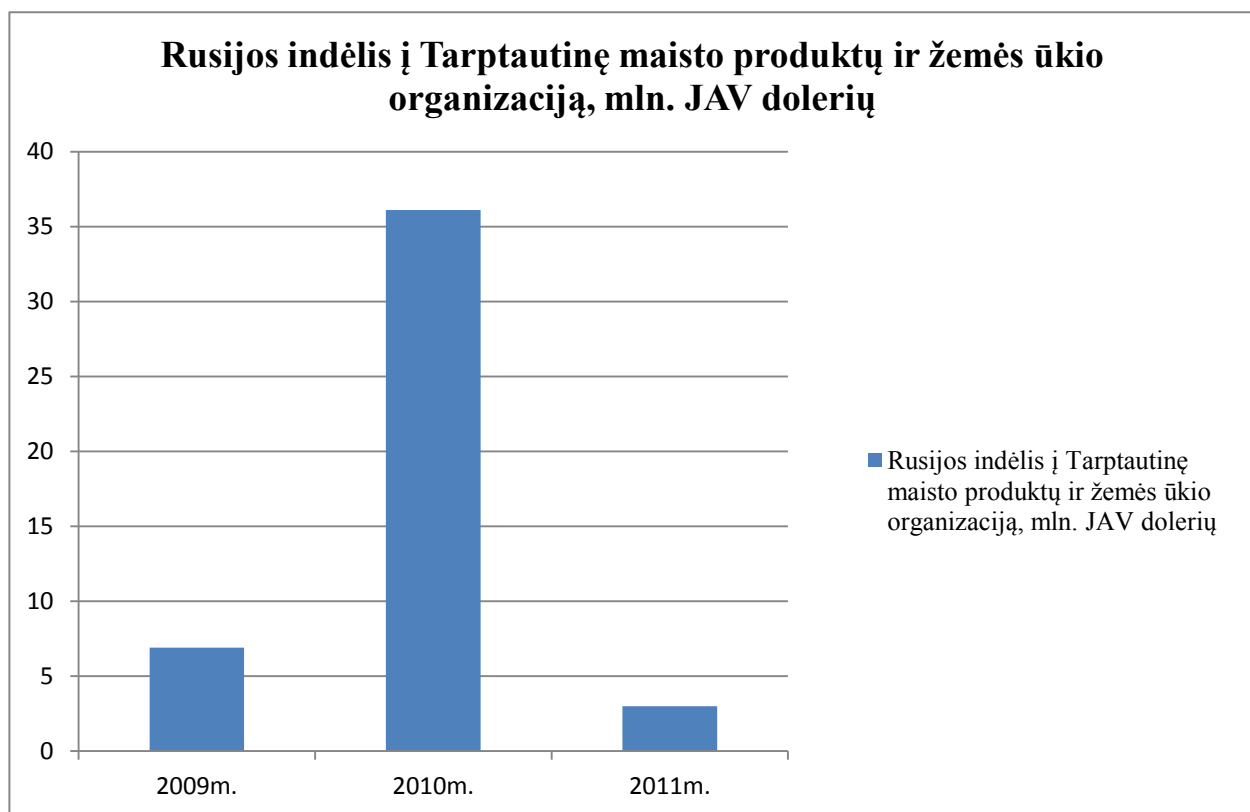
Rusijos paramos vystymuisi, humanitarinės paramos bei paramos sveikatos apsaugos sritims kiekiai 2007-2015m., mln. JAV dolerių

11 pav.

Šaltinis: FTS, World Bank, EBPO, Довильский доклад по отчётности

¹¹³ Andrey Makarychev ir Licinia Simão, 1-4.

12 pav.

Šaltinis : Довильский доклад по отчётности

5.3. Trečiosios hipotezės tikrinimas

Šios hipotezės patvirtinimas turėtų parodyti, jog Rusija skiria paramą vystymuisi toms besivystančioms šalims, kurios importuoja daugiausiai rusiškų prekių ir paslaugų. Atsižvelgiant į informaciją, pateiktą Rusijos valstybinės statistikos federalinės tarnybos tinklapyje matoma, jog Rusija daugiausiai savo prekių eksportuoja tokioms besivystančioms šalims kaip Ukraina, Baltarusija, Turkija, Kinija ir Kazachstanas¹¹⁴ (13 pav.). Tačiau visos šios išvardintos valstybės nepatenka į labiausiai Rusijos Federacijos dotuojamų besivystančių valstybių sąrašą. 14 paveiksle pateikti duomenys apie Rusijos didžiausias dotacijas besivystančioms šalims, remiantis EBPO ataskiata. 15 paveiklėse pateikta Rusijos parama valstybėms, importuojančioms daugiausiai rusiškų prekių, 16 paveiklėse pavaizduota parama Tadžikistanui, kuris yra vienas iš gausiausiai remiamų Rusijos Federacijos subjektų, bei kitų valstybių, į kurias Rusija eksportuoja daugiausiai prekių. 16 paveikslas geriausiai parodo, jog Rusijos parama vystymuisi šalims, į kurias yra eksportuojamas

¹¹⁴ „Внешняя торговля.“ Федеральная служба государственной статистики, 2014.

<http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/trade/#> [Žiūrėta 2016.04.10].

didžiausias kiekis rusiškų prekių¹¹⁵ yra gerokai mažesnė, nei parama Tadžikistanui. Tad, remiantis šiais grafikais, galima daryti išvadą, jog Rusijos Federacija nesirenka besivystančias valstybes, kurioms skirs oficialią paramą vystymuisi, pagal savo eksportuojamų šioms valstybėms prekių kiekį, kas reiškia, jog Rusijos paramą motyvuoja kiti veiksniai, o savanaudiški ekonominiai siekiai nėra išpildomi būtent tokiu būdu. Dėl to ši hipotezė nagrinėjamu atveju nepasitvirtina.

Tiesa, čia yra svarbu paminėti NVS valstybių laisvąją prekybos zoną. Nors, remiantis statistiniais duomenimis, buvo prieita prie išvados, jog Rusija neskiria daugiausiai paramos valstybėms, kurios importuoja daugiausiai rusiškų prekių, bet laisvoji prekybos zona savaime davė didelį ekonomikos postumą į priekį. Remiantis Rusijos statistiniais duomenimis matoma, jog 2011m. stipriai išaugo tiek Rusijos eksportas į NVS šalis, tiek importas iš jų (17 pav.)¹¹⁶. Būtent 2011 metais buvo pasirašyta sutartis dėl laisvosios prekybos zonos tarp NVS valstybių¹¹⁷. Muitų nebuvimas tarpusavio prekyboje jau yra pakankama parama visoms sandraugoje dalyvaujančioms valstybėms. Be abejo, šis faktas pritaikomas ir pirmosios hipotezės patvirtinimui dėl buvusių Sovietų Sąjungos Respublikų rėmimo ir geriausiai atspindi 2014 metų Rusijos prezidento V.Putino Konceptijos teiginį, jog Rusijos valstybinės politikos tarptautinio vystymo srityje viena iš užduočių yra parama integraciniams procesams, vykstantiems NVS teritorijoje¹¹⁸.

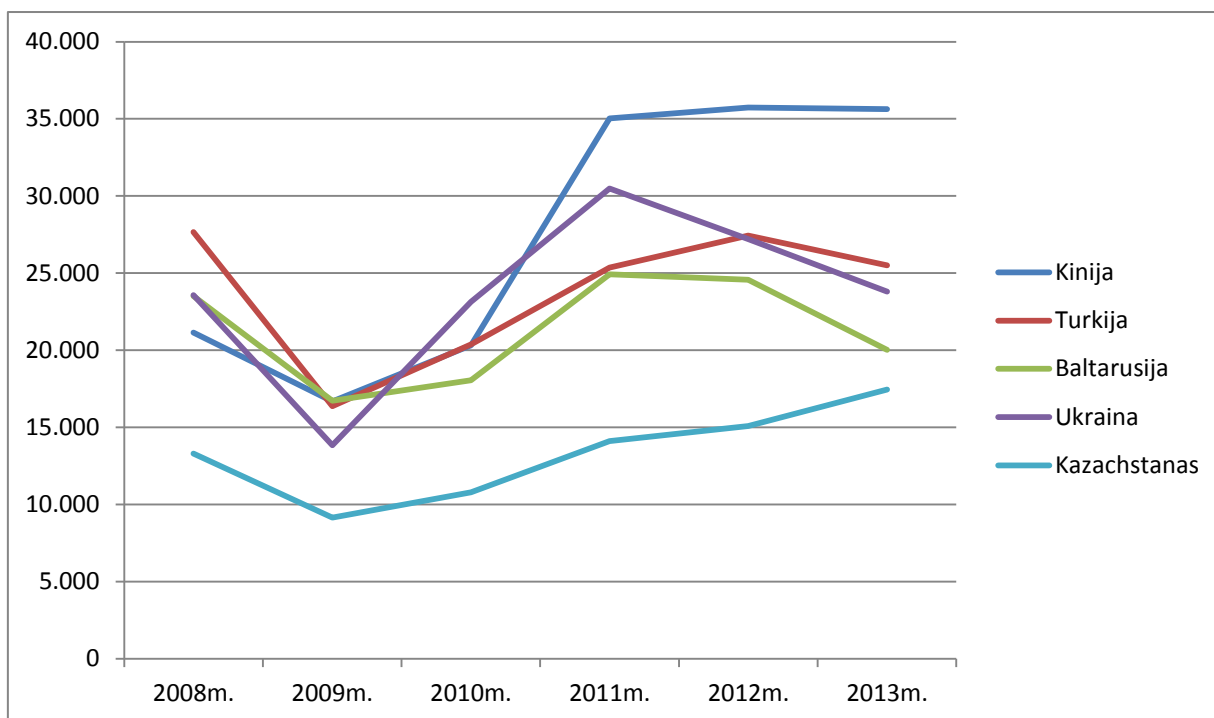
¹¹⁵ “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016”.

¹¹⁶ „Внешняя торговля“.

¹¹⁷ “Договор о зоне свободной торговли.” Интернет-портал СНГ. <<http://www.e-cis.info/page.php?id=20062>> [Žiūrėta 2016.05.06].

¹¹⁸ „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию“.

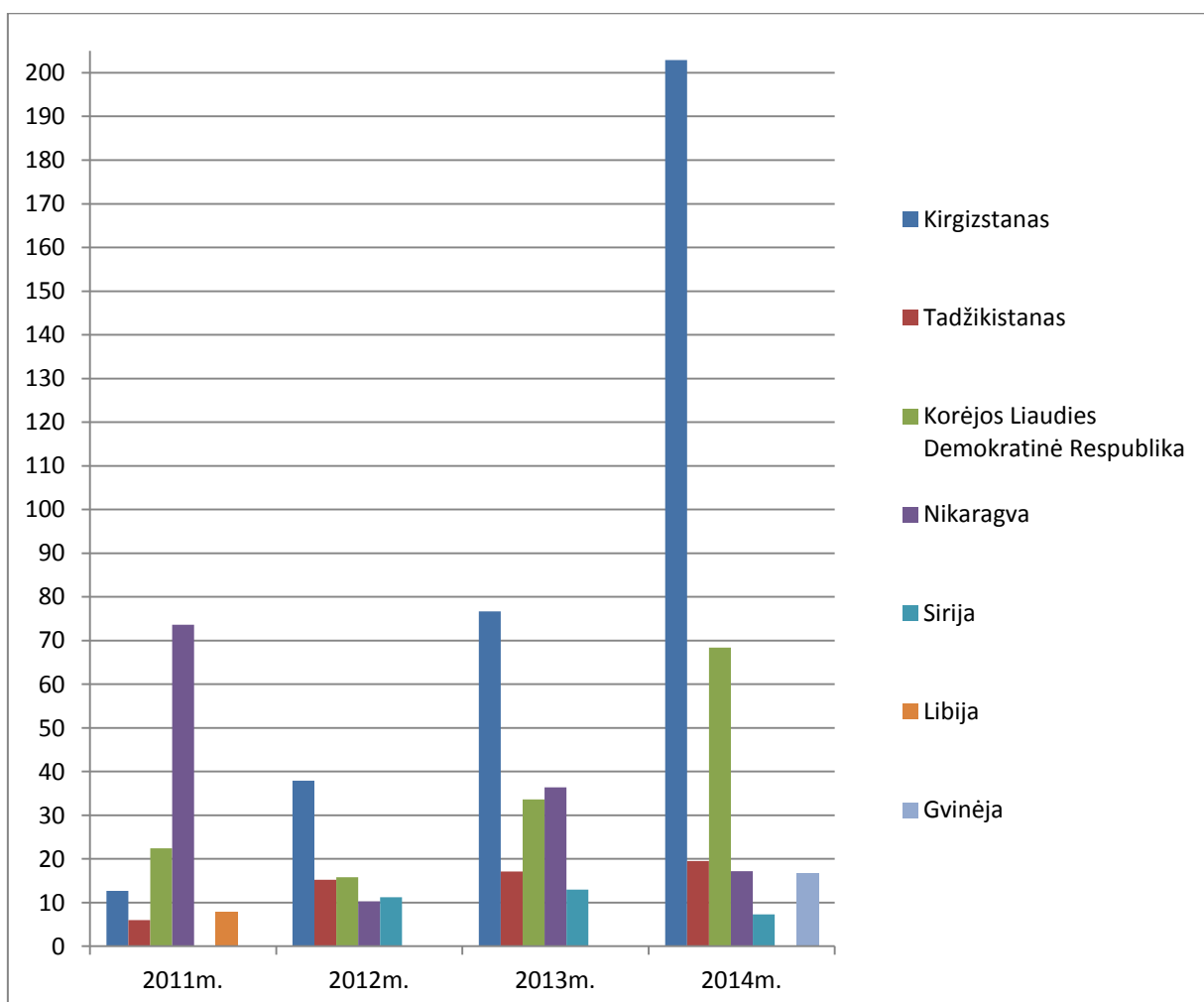
Didžiausias Rusijos eksportas besivystančioms šalims 2008-2013m.

13 pav.

Šaltinis: Rusijos valstybinės statistikos federalinė tarnyba

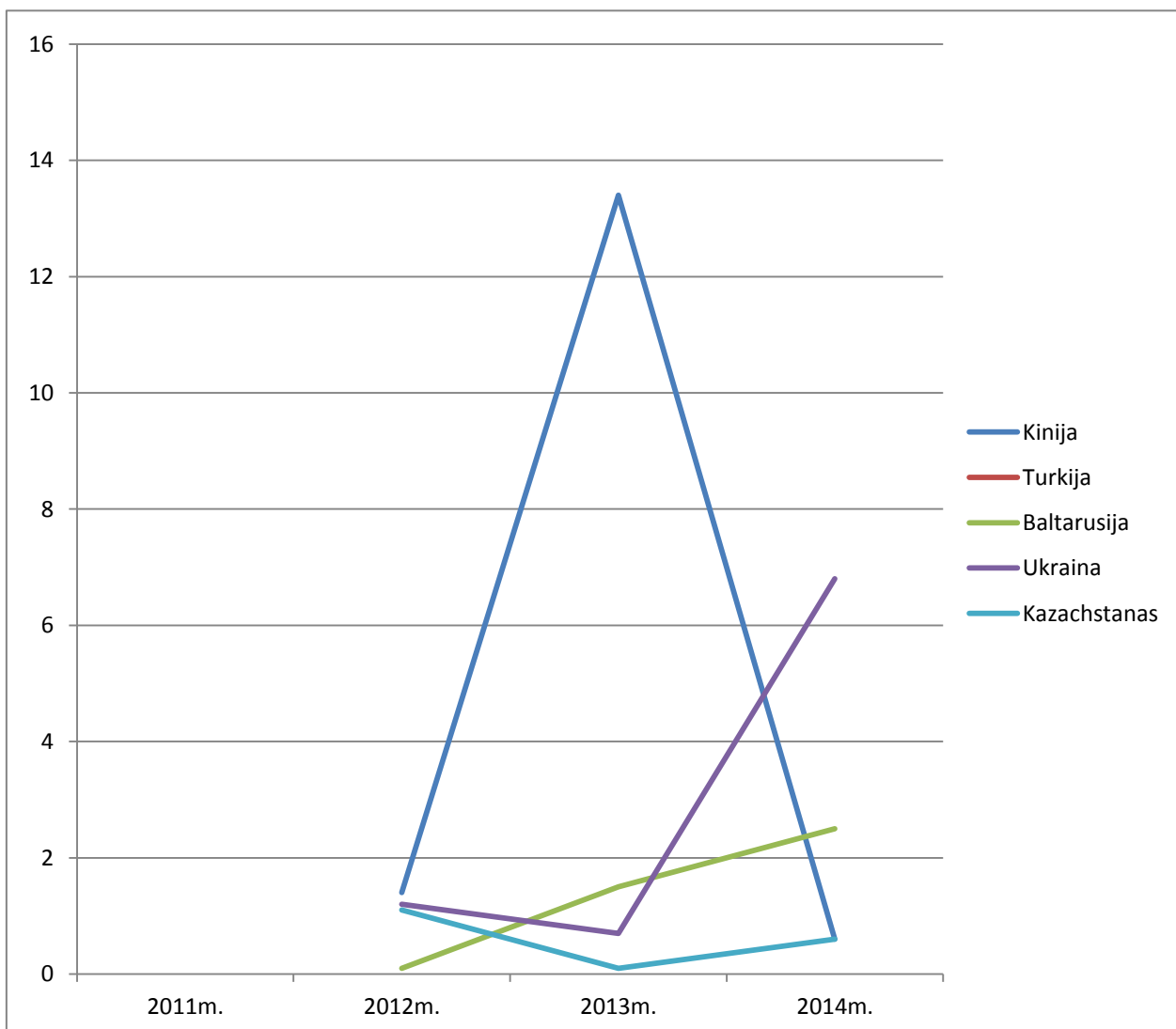
Rusijos didžiausia parama vystymuisi besivystančioms šalims 2011-2014m, mln. JAV dolerių

14 pav.

Šaltinis: EBPO

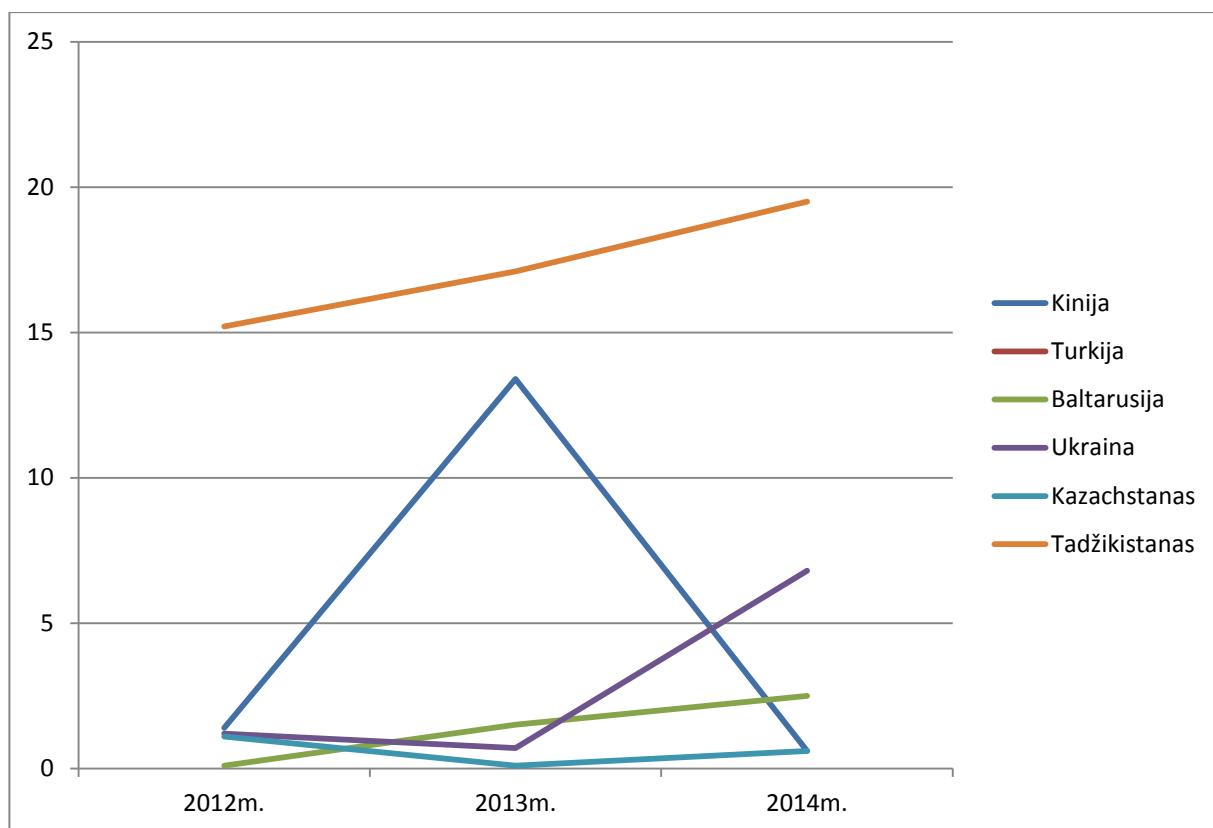
Rusijos parama vystymuisi šalims, importuojančioms daugiausiai rusiškų prekių, 2011-2014m., mln. JAV dolerių

15 pav.

Šaltinis: EBPO

Rusijos parama vystymuisi Tadžikistanui ir valstybėms, importuojančioms daugiausiai rusiškų prekių 2011-2013m., mln. JAV dolerių

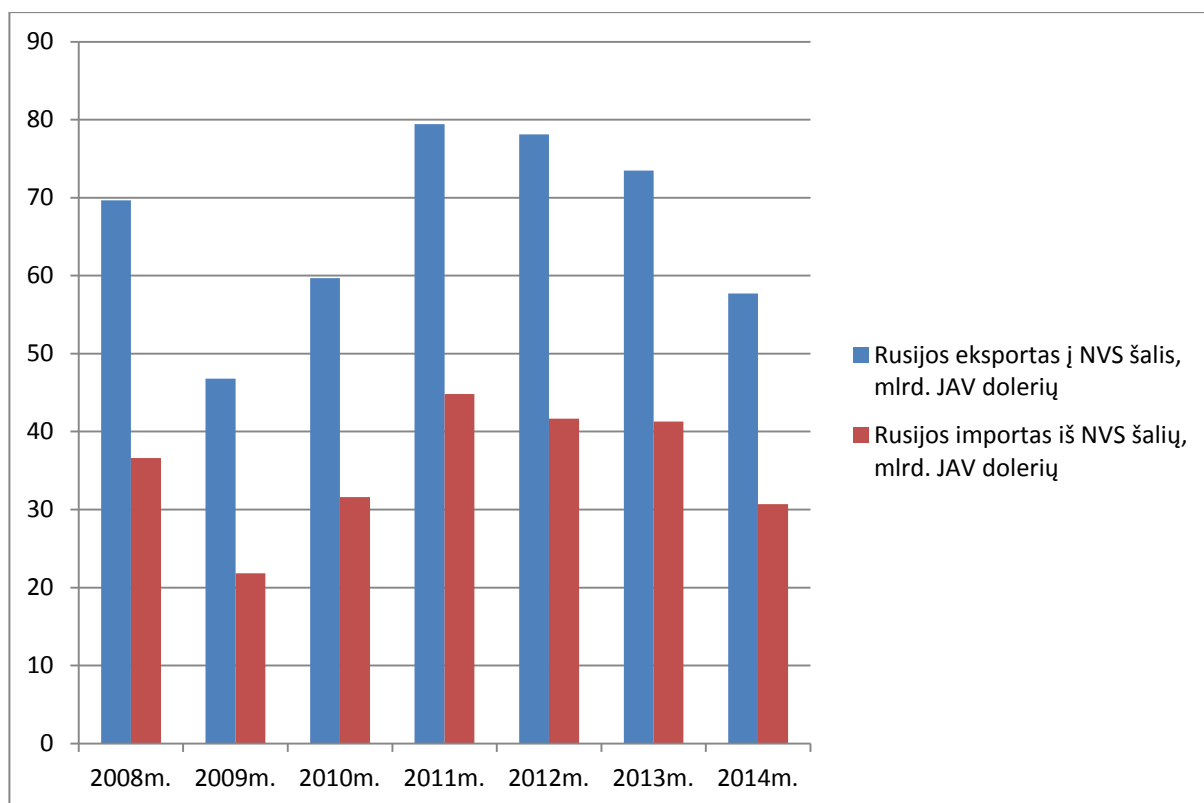

16 pav.

Šaltinis : EBPO

Rusijos prekyba su NVS valstybėmis (eksporta ir importas) 2008-2013m., mlrd.

JAV dolerių

17 pav.

Šaltinis: Rusijos valstybinės statistikos federalinė tarnyba

5.4. Ketvirtosios hipotezės tikrinimas

Šios hipotezės patvirtinimas leistų teigti, jog Rusija skiria ženkliai daugiau paramos besivystančioms valstybėms, kovojančioms su jų viduje esančiomis teroristinėmis grupuotėmis. Tokiu būdu, šioje dalyje bus nagrinėjama parama šioms valstybėms: Afganistanas, Iranas, Irakas, Pakistanas, Sirija ir Sudanas. Remiantis *Terrorism Research* duomenimis, būtent šiose šalyse gausu teroristinių grupuočių, vykdančių išpuolius skirtingose pasaulio dalyse¹¹⁹, tad paramos vertinimas joms leis geriausiai patikrinti iškeltą hipotezę.

Atsižvelgiant į nurodytus EBPO duomenis galima daryti išvadą, jog Rusijos Federacija neskiria išskirtinai didelės finansinės paramos Afganistanui, Iranui, Irakui, Pakistanui ir Sudanui, lyginant jų gaunamą paramą su kitomis besivystančiomis šalimis kaip Tadžikistanas ir Korėjos

¹¹⁹ "Countries with large terrorism presence." <<http://www.terrorism-research.com/state/countries.php>> [Žiūrėta 2016.01.08].

Liaudies Demokratinė Respublika, kurioms Rusija taip pat skiria paramą vystymuisi (18 pav.). Pakistanas, pavyzdžiui, gavo oficialią paramą vystymuisi tik 2011m., kuri siekė tik 1 milijoną JAV dolerių¹²⁰. Tai reiškia, jog Rusija neskiria papildomos paramos valstybėms, kuriose gausu teroristinių grupuočių.

Tačiau vienintelė išimtis – Sirija. Šiai valstybei Rusija skiria tiek oficialią paramą vystymuisi, tiek humanitarinę pagalbą nuo 2012 metų. Bet nepaisant oficialios paramos vystymuisi, Rusija taip pat šiai valstybei teikia ir karinę pagalbą, kuri nėra vertinama EBPO kaip pagalba vystymuisi. Tačiau verta įdėmiau išanalizuoti Rusijos ir Sirijos santykius, kad galima būtų suprasti, kodėl būtent šiai valstybei Rusija skiria daugiausiai savo paramos Vidurio Rytuose.

Rusija dar nuo Sovietų Sąjungos laikų turėjo stiprius ryšius su Sirija ir tuometiniu jos prezidentu Hafez al-Assad. Ši Vidurio Rytų valstybė 1972 metais su Sovietų Sąjunga pasirašė taikos paktą, kad sustiprintų savo gynybines pozicijas. Taip pat, ji tapo viena svarbiausių sovietinės ginkluotės importuotojų¹²¹. Iki pat šių dienų Rusija išlaikusi savo Viduržemio karinę bazę Tartus mieste, kuri išlieka svarbiu kariniu interesu ir kuri Rusija yra pasirengusi išlaikyti, kadangi tai vienintelė jų karinė bazė Viduržemio regione¹²².

Šis glaudus bendradarbiavimas išliko iki Chruščiovo atėjimo į valdžią. Tuo metu Sirija pasisuko į Vakarus ir pradėjo stiprinti ryšius su JAV. Sovietų Sąjungos griūtis tik dar labiau nukreipė Siriją į Vakarų pusę¹²³. Ir tik pastaraisiais metais prezidentas V.Putinas pamatė Sirijoje paskutinę galimybę išlaikyti savo strateginę įtaką regione. Tokiu būdu, jo didžiausias siekis – išlaikyti jam palankų Bashar al-Assad režimą¹²⁴. O Putino pareiškimas, kad Rusija palaiko Sirijos valdžią kovoje su terorizmu, teikia ir toliau teiks būtiną karinę techninę pagalbą bei kvietimas ir kitoms šalims prisidėti prie jų¹²⁵ tik patvirtinia aukščiau išdėstytas mintis.

Nors Rusijos parama Sirijai gali būti dalinai vertinama kaip noras padėti nelaimėje atsidūrusiems žmonėms, kurie badauja, netekę visko kare, tačiau humanitarine pagalba Rusijos parama Sirijai neapsiriboja. Sirijos atvejis nors ir patvirtina šią ketvirtąją hipotezę, tačiau atitinka ir pirmosios hipotezės dalį dėl geopolitinės valstybės reikšmės ir Rusijos siekio išlaikyti savo įtaką Vidurio Rytų regione.

¹²⁰ Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016”.

¹²¹ Michael Sharnoff, “The Syria-Soviet Alliance.” *inFocus*, Spring, 3(1), 2009.

<<http://www.jewishpolicycenter.org/833/the-syria-soviet-alliance>> [Žiūrėta 2016.04.30].

¹²² Matthew Chance, „What does Russia want in Syria? 5 reasons Putin backs Assad.” CNN, 2016. <<http://edition.cnn.com/2016/02/08/middleeast/syria-aleppo-russia-strategy/>> [Žiūrėta 2016.05.01].

¹²³ Michael Sharnoff.

¹²⁴ Matthew Chance.

¹²⁵ “Syria conflict: Russia 'to continue Assad military aid'.” BBC News, 2015. <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34256389>> [Žiūrėta 2016.05.01].

Atsižvelgiant į EBPO pateiktus duomenis galima sulyginti Rusijos ir kitų EBPO valstybių narių paramą Sirijai¹²⁶ (20 pav.). Matoma, jog visos valstybės gerokai padidino skiriamą paramą vystymuisi 2013 metais, tačiau lyginant jų teikiamą paramą su Rusijos valstybės dotacijų kiekiu pastebimas ryškus skirtumas. Taip pat ištyrus pagrindines valstybes, paramos gavėjus, 2013-2014 metais galima išvelgti, jog pirmajame šalių, gavusių nurodytais metais daugiausiai paramos vystymuisi, dešimtuose yra Afganistanas, Pakistanas ir Sirija – valstybės, kuriose gausu teroristinių grupuočių¹²⁷ (19 pav.). Šie duomenys leidžia pagrįsti išvadą, jog iškelta hipotezė nepasitvirtina Rusijos atveju.

Išanalizavus visus faktus galima teigti, jog Rusijos Federacija neteikia didesnės paramos vystymuisi visoms besivystančioms valstybėms, kovojančioms su jų viduje esančiomis teroristinėmis grupuotėmis, kas paneigia teorinėje dalyje iškeltą hipotezę. Tačiau Sirijos išimtis leidžia daryti naują išvadą, jog Rusijos Federacija remia tas valstybes, kurios yra strategiškai svarbios, siekiant išlaikyti savo įtaką regionuose, kas patvirtina pirmąją hipotezę apie geopolitinę svarbą.

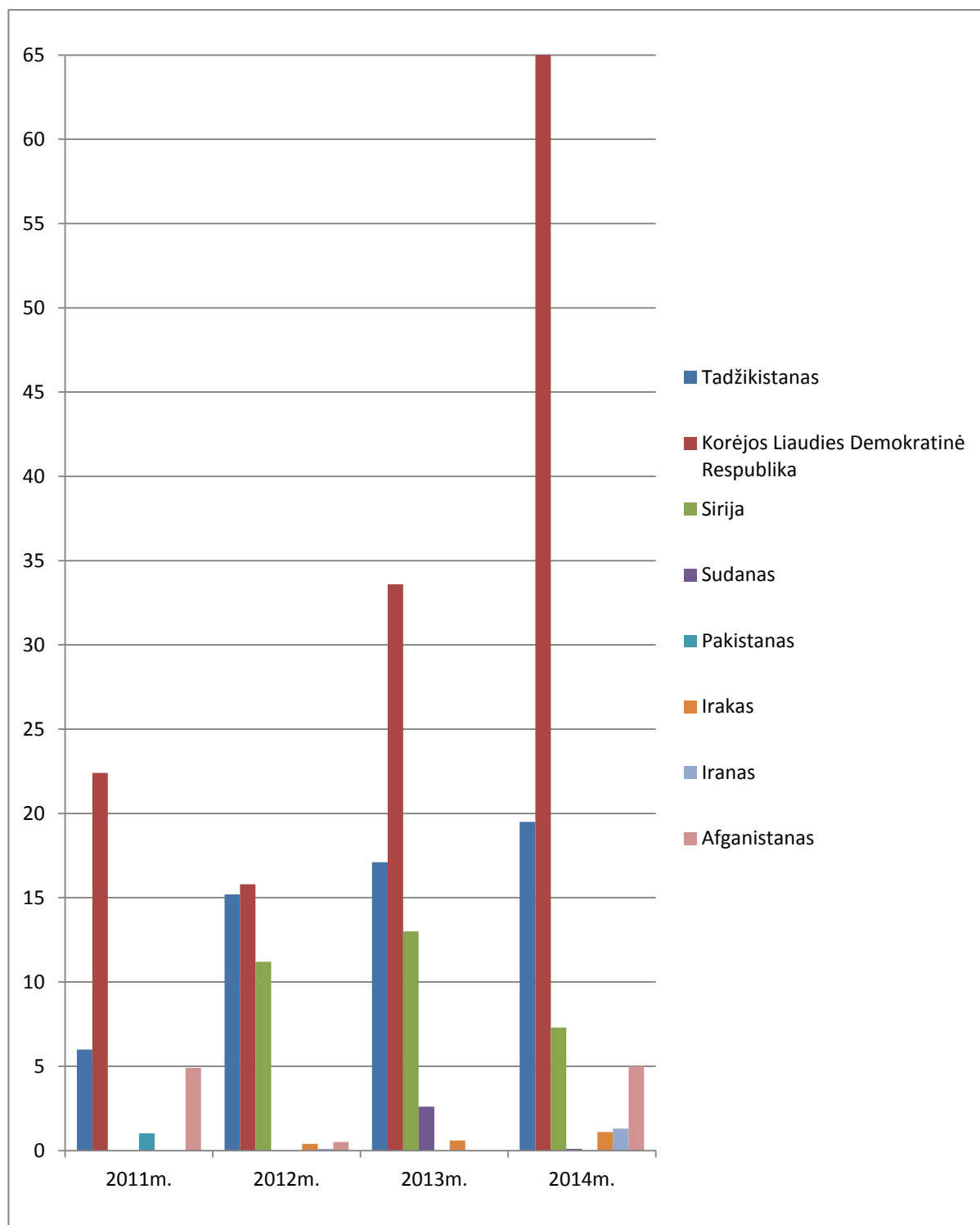
¹²⁶ “QWIDS.” OECD.

<http://stats.oecd.org/qwids/#?x=2&y=6&f=3:51,4:1,1:64,5:3,7:1&q=3:51+4:1+1:6,7,10,16,18,21,23,24,36,175,64+5:3+7:1+2:167+6:2007,2008,2009,2010,2011,2012,2013,2014,2015> [Žiūrėta 2016.05.01].

¹²⁷ “Tableau.” OECD.

https://public.tableau.com/views/OECDDACAIdata glancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no [Žiūrėta 2016.05.03].

Rusijos didžiausią kiekį paramos gaunančių ir valstybių, gausių teroristinių grupuočių, gaunamos paramos lyginimas 2011-2014m, mln JAV dolerių

18 pav.

Šaltinis: EBPO

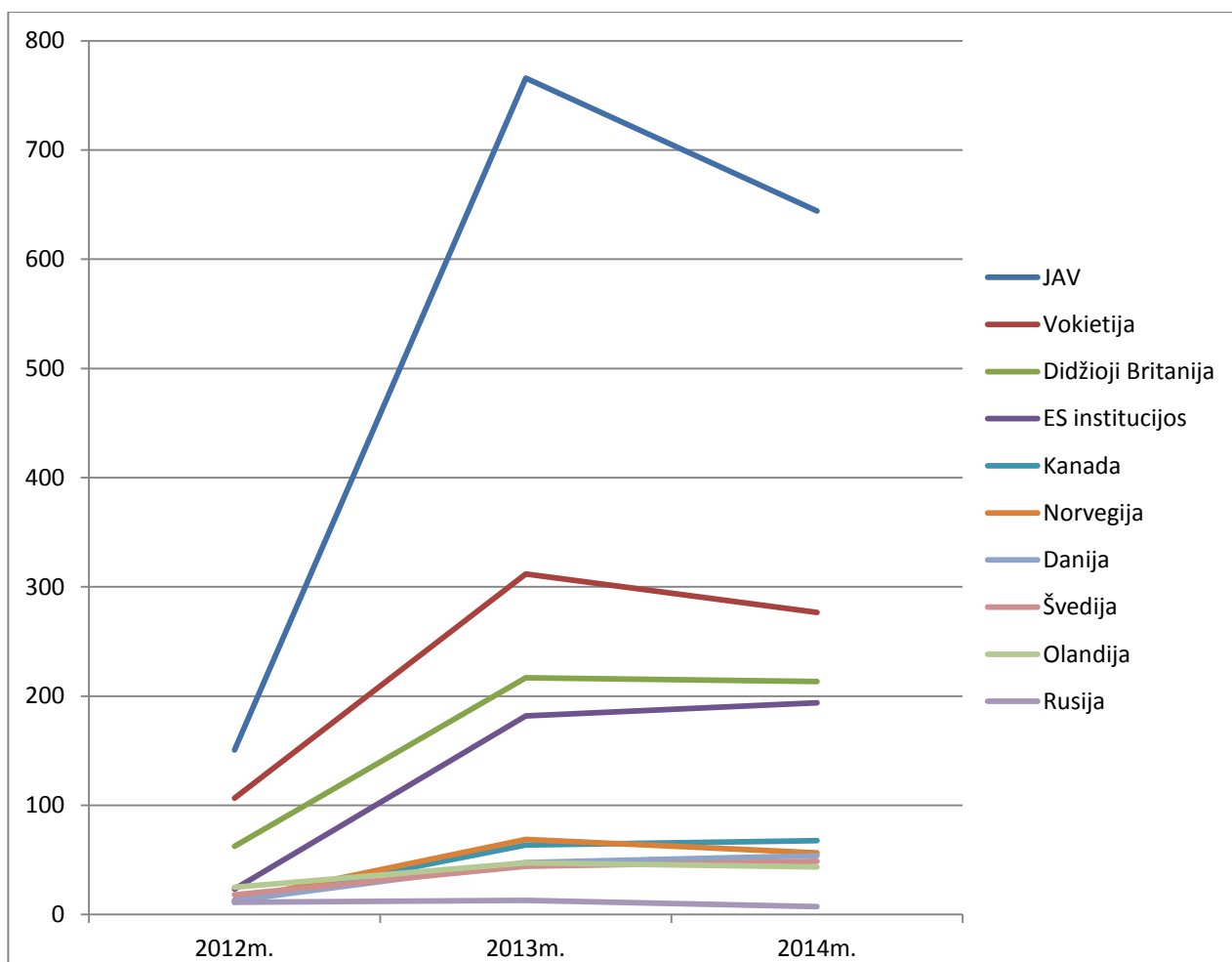
**Vystymosi pagalbos komisijos (angl. DAC) narių didžiausios oficialios paramos
vystymuisi vidurkis 2013-2014m., mln. JAV dolerių**

	Valstybės	Vidutinė oficiali parama vystymuisi 2013-2014m., mln JAV dolerių
1.	Mianmaras	4,171
2.	Afganistanas	4,164
3.	Indija	3,029
4.	Vietnamas	2,902
5.	Indonezija	2,061
6.	Kenija	1,952
7.	Etiopija	1,950
8.	Pakistanas	1,896
9.	Tanzanija	1,799
10	Sirija	1,688

19 pav.

Šaltinis: EBPO

**Oficiali VPK narių ir Rusijos parama vystymuisi Sirijai 2012-2014m.,
mln JAV dolerių**

20 pav.

Šaltinis: EBPO

5.5. Kitos valstybės

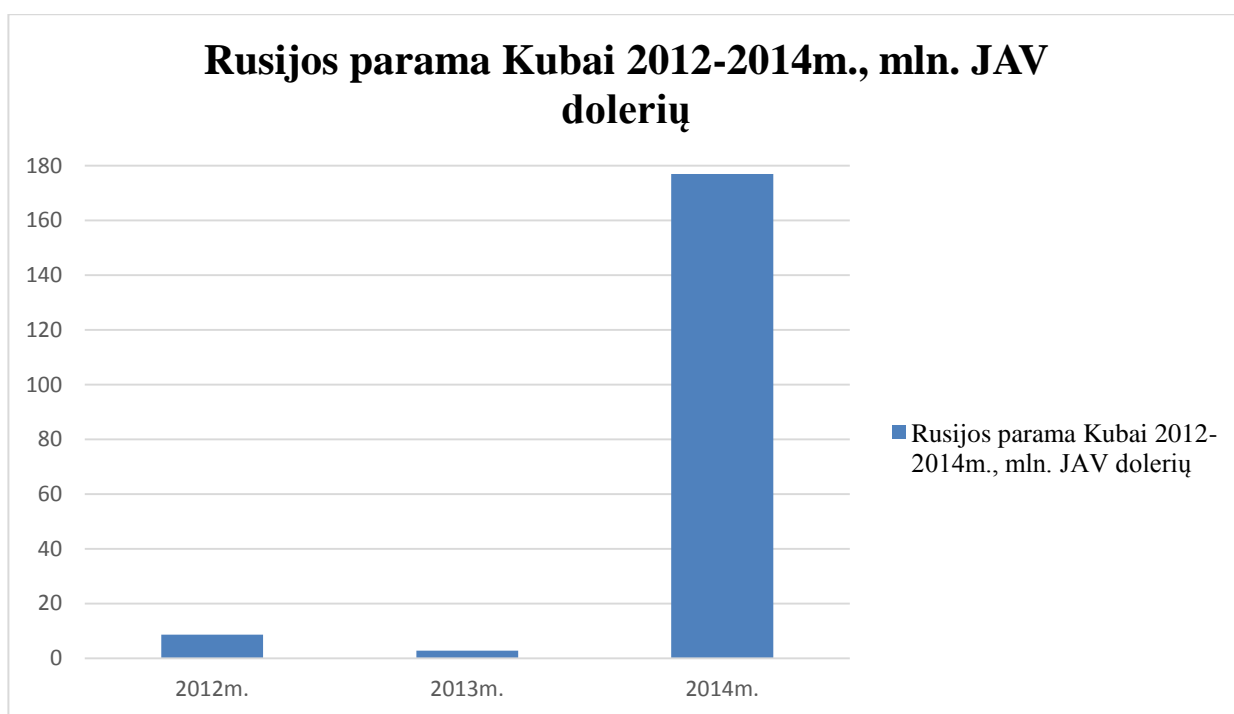
Nagrinėjant Rusijos oficialią paramą besivystančioms šalims skirtinguose regionuose galima pastebėti atskiras valstybes, kurios sulaukia didelės Rusijos paramos. Tokios valstybės yra Kuba bei Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika.

2013 metais Rusija atleido Kubai 32 mlrd. JAV dolerių skolos, tad Kubai teliko grąžinti Rusijai tik 3,2 mlrd. JAV dolerių per 10 metų¹²⁸. Taip pat, remiantis EBPO duomenimis, kitais

¹²⁸ „Russia writes off \$32bn Cuban debt in show of brotherly love.“ The Guardian, 2014. <<http://www.theguardian.com/world/2014/jul/10/russia-writes-off-cuban-debt>> [Žiūrėta 2016.05.03].

metais po skolos atleidimo Rusijos parama vystymuisi Kubai netikėtai šoktelėjo iki beveik 170 mln. JAV dolerių¹²⁹ (21pav.).

Taip pat nemažiau svarbūs yra Rusijos užsienio reikalų ministerijos Lotynų Amerikos departamento vadovo A.Ščetinino žodžiai, jog šiuo metu dviejų valstybių viena iš svarbiausių bendradarbiavimo sričių yra artimas ir draugiškas bendradarbiavimas užsienio politikoje¹³⁰. Šis faktas aiškiai nurodo į Rusijos strateginį susidomėjimą Kuba bei jos siekius turėti sąjungininkę šalia vienos didžiausių savo konkurenčių.

21 pav.

Šaltinis: EBPO

Su Korėjos Liaudies Demokratine Respublika (KLDK) viskas vyko panašiai. 2014 metais Rusija atleido Šiaurės Korėjai beveik 10 mlrd. JAV dolerių skolos mainais į susitarimą palengvinti dujotiekio tiesimą į Pietų Korėją per KLDK. Tokiu būdu Šiaurės Korėjai teliko išmokėti 1,9 mlrd. JAV dolerių per 20 metų laikotarpį¹³¹. Taip pat, remiantis EBPO duomenimis, oficiali Rusijos

¹²⁹ “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016”.

¹³⁰ Jess McHugh, “Russia-Cuba Relations 2016: Military Bases On Island Nation Not Planned, Kremlin Diplomat Says.” International Business Times, 2016. <<http://www.ibtimes.com/russia-cuba-relations-2016-military-bases-island-nation-not-planned-kremlin-diplomat-2299742>> [Žiūrėta 2016.05.10].

¹³¹ Vladimir Soldatkin, „Russia writes off 90 percent of North Korea debt, eyes gas pipeline.“ Reuters, 2014. <<http://www.reuters.com/article/uk-russia-northkorea-debt-idINKBN0D502V20140419>> [Žiūrėta 2016.05.02].

parama vystymuisi Šiaurės Korėjai yra viena didžiausių¹³² (14 pav.).

Šie faktai leidžia daryti išvadą, jog Rusijos Federacija skiria paramą ne tik kaimyninėms valstybėms, bet ir socialistinėms šalims. Galbūt, tai noras eiti Sovietų Sąjungos keliu ir susigrąžinti buvusius sąjungininkus, o gal tai naujas Rusijos kelias, kuriuo eidama ji siekia įgauti įtaką skirtinguose pasaulio regionuose.

Rusijos parama šioms valstybėms patvirtina pirmąją hipotezę apie geopolitinės strategijos svarbą bei siekį išlaikyti įtaką regionuose. Vertinant Kubos ir KLDK atvejus, prie geopolitikos prisideda jau aukščiau minėtas ideologinis faktorius. Antroji hipotezė čia nepatvirtina, kadangi vargu ar paramą šioms šalims galima vadinti altruistine ir kupiną nesavanaudiškų siekių. Bent jau KLDK atveju yra matomas aiškus ekonominis suinteresuotumas, kuris vis tiek nepatvirtina ir trečiosios hipotezės. Tad, parama šioms valstybėms patvirtina tik pirmąją hipotezę bei iškelia naują veiksnį – ideologiją – kuris prisideda prie Rusijos motyvų skiriant paramą vystymuisi.

¹³² “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016”.

Išvados

Paramos vystymuisi teikimas - daugiasluoksnis veiksmas, kurio motyvai ir tikslai dažnai būna ilgalaikiai ir nepastebimi iš pirmo žvilgsnio. Kaip buvo matoma iš literatūros - visos valstybės, skiriančios paramą vystymuisi siekia taip pat ir savanaudiškų tikslų. Net ir labiausiai altruistinės valstybės stengiasi išgauti didžiausią naudą iš teikiamos pagalbos.

Tačiau naujų donorių iškilimas pakeitė paramos vystymuisi skyrimo tradicijas. Besivystančioms valstybėms atsirado pasirinkimo galimybė - kokiomis sąlygomis jos nori priimti pagalbą. Abidvi pusės, tiek valstybės donorės, tiek paramos gavėjos yra linkusios bendradarbiauti paramos skyrimo erdvėje ir gauti didžiausią naudą iš to. O naujų sutarčių bei deklaracijų pasirašymas tarp tradicinių ir iškilusių donorių leis ateityje užpildyti finansinių srautų skaidrumo ir atskaitomybės trūkumą ir įnešti daugiau efektyvumo į paramos vystymuisi areną.

Rusija, šiuo atveju, atlieka ypatingą vaidmenį. Turinti nemenką istoriją dotacijų srityje, ji tik prieš dešimtmetį vėl pradėjo skirti paramą vystymuisi. Kasmet jos paramos kiekiai tik augo, o skyrimo motyvacija taip ir nebuvo pakankamai ištirta. Lyginant Rusiją su kitomis BRICS valstybėmis galima pastebėti, jog jos parama vystymuisi yra tirta mažiausiai ir nebuvo atlikta gilios analizės, leisiančios nustatyti Rusijai būdingą paramos skyrimo modelį.

Remiantis šiuo tyrimu galima daryti išvadą, jog hipotezė, susijusi su Rusijos parama kaimyninėms šalims, buvusioms Sovietų Sąjungos Respublikoms, dabar priklausančioms NVS, bei geopolitiniai Rusijos siekiai visiškai pasitvirtino. Maža to, galima pastebėti, jog ryšys su šiomis valstybėmis yra stiprinamas ne tik paramos skyrimo keliu, bet ir kitokio tipo bendradarbiavimu - įvairiais apmokymais, bendrų sveikatos apsaugos centrų kūrimu ir t.t.. Ši parama atitinka V. Putino koncepcijoje išreikštas prioritetingas užsienio politikos kryptis. Tad, galima teigti, jog Rusija laikosi koncepcijoje išsakytos krypties ir parama vystymuisi stengiasi vis labiau stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą. Toliau nuo Rusijos Federacijos valstybės sienų esančios valstybės, gaunančios Rusijos paramą vystymuisi patvirtina hipotezės antrąją dalį, susijusią su geopolitinių tikslų siekimu. Matoma, jog Rusija savo parama vystymuisi stengiasi išlaikyti įtaką ypač prie strategiškai Rusijai svarbių valstybių kaip JAV ir Kinija.

Kaip ir galima buvo tikėtis, visą apimančio altruizmo Rusijos paramoje nėra. Pirmosios hipotezės patvirtinimas implikuoja, jog jokio altruistinio paramos skyrimo nebegali būti, kadangi didžiausia paramos dalis skiriama būtent kaimyninėms bei geopolitiškai svarbioms valstybėms. Tačiau, nepaisant to, galima pastebėti, jog Rusija visuomet atsiliepia į pagalbą valstybėms po stichinių nelaimių. Taip pat didelis dėmesys skiriamas reformoms sveikatos apsaugos srityje, infekcinių ligų gydymui bei tyrimams. Nors skolų atleidimas Afrikos valstybėms yra vertinamas kaip Rusijos tarptautinių įsipareigojimų vykdymas, tačiau ankstesni faktai leidžia daryti išvadą, jog

Rusija nėra taip stipriai susikoncentravusi ties savo savanaudiškais tikslais, o sugeba padėti ir labiausiai kenčiančioms valstybėms. Šios hipotezės, nors ir dalinis, bet, visgi, patvirtinimas stebina, kadangi, turint omenyje visą valstybės istoriją, nesitikima, jog Rusija skirs paramą iš altruistinių sumetimų. Tačiau tai tik patvirtina V. Putino Konceptcijos punktus.

Hipotezė dėl Rusijos eksporto ir paramos vystymuisi sąsajos taip pat nepasitvirtino, tai reiškia, jog Rusijos prekybiniai ryšiai nedaro didelės įtakos skiriamai paramai vystymuisi.

Paskutinioji iškelta hipotezė, kurioje teigiama, jog Rusijos federacija turėtų skirti daugiausiai paramos toms valstybėms, kuriose gausu teroristinių grupuočių, taip pat nepasitvirtino. Tyrimo rezultatai parodė, kad Rusija neišskiria tų valstybių ypatingomis dotacijomis. Viena išimtis - Sirija. Tačiau šią valstybę ir Rusiją sieja istoriniai ryšiai. Be to, Sirija yra puiki galimybė Rusijai išlaikyti įtaką Vidurio Rytuose. Todėl galima daryti išvadą, jog Rusijos Federacija nemotyvuoja paramos vystymuisi teroristinių grupuočių buvimu tam tikrose valstybėse, tačiau, parama teikiama tuomet, kada norima išlaikyti savo įtaką regione bei valstybėms, turinčioms istorinius ryšius su Rusija, kaip ir nurodyta Konceptijoje.

Kitos dvi į tyrimą patekusios valstybės – Kuba ir Korėjos Liaudies Demokratinė Respublika. Abiejoms šioms valstybėms Rusija atleido skolą ir teikia nemažą paramą vystymuisi. Todėl, galima teigti, jog valstybių ideologinis mąstymas taip pat turi reikšmės Rusijai, skiriant oficialią paramą vystymuisi. Be to, šių valstybių geografinė padėtis ir geopolitinė svarba, o Kubos atveju ir bendra istorinė patirtis nulemia, jog Rusija skiria ypatingą dėmesį joms.

Viso tyrimo rezultatai rodo, jog Rusijos motyvus, skiriant oficialią paramą vystymuisi, galima rasti prezidento V. Putino pasirašytoje 2014 metų Konceptijoje: neslepiamas kaimyninių šalių, ypač priklausančių NVS, rėmimas. Taip pat humanitarinės pagalbos buvimas nurodo į nevisiškai pragmatinę dotacijų prigimtį bei neleidžia teigti, jog Rusija paramos vystymuisi skyrimu siekia tik savanaudiškų tikslų. Taip pat matoma, jog tarp paramą gaunančių valstybių yra ir socialistinės šalys.

Tyrimas atskleidžia, kad Rusijos Federacija išties iki galo neišgrynina savo paramos vystymuisi skyrimo modelio. Noras įstoti į EBPO lyg ir implikuoja siekį tapti viena iš tradicinių donorių, tačiau didėjantis bendradarbiavimas su Afrika, o, svarbiausia, didelė geopolitikos svarba skiriant paramą ir ryškus bandymas savo sąjungininkus išlaikyti politiškai dar arčiau savęs (Kirgizstano pavyzdys) patvirtina Bakalova ir Spanger tyrimo išvadas, jog Rusija vis dar pasimetus tarp Rytų ir Vakarų ir negali susikurti savito paramos skyrimo modelio. Nors pasikeitusi tarptautinė situacija, Rusijos eliminavimas iš G-8 gali tik dar stipriau pastumti Rusijos paramos skyrimo modelį link BRICS valstybių, bet, kol kas, Rusijai negali būti priskirtas joks tradicinės valstybės donorės paramos skyrimo modelis.

Šis darbas savo tyrimu turėtų prisidėti prie Petrenko atliktų tyrimų ir išplėsti supratimą apie Rusijos dvišalės paramos vystymuisi skyrimą. Šiame tyrime buvo išnagrinėtas didesnis kiekis hipotezių bei padarytos naujos išvagos, atsižvelgiant į pastarųjų metų įvykius bei naująją V. Putino koncepciją.

Šis tyrimas leido patikrinti pagrindines paramos vystymuisi skyrimo teorijas ir atskleisti Rusijos paramos motyvus, kryptis bei sritis. Taip pat, šis darbas gali tapti pagrindu tolimesniam Rusijos dotacijų skyrimo tyrimui: kaip kiekybiniam, taip ir kokybiniam, tiriant Rusijos paramą vystymuisi per daugiašales institucijas. Be abejo, čia buvo apžvelgta tik dalis paramos vystymuisi - dvišalės dotacijos, kurios, galbūt, neatskleidžia plataus bendro paramos skyrimo vaizdo, tačiau, vis tiek, leidžia geriau suprasti Rusijos pasirinkimus ir intencijas.

Literatūros sąrašas

1. “Countries with large terrorism presence.” <<http://www.terrorism-research.com/state/countries.php>> [Žiūrėta 2016.01.08].
2. “DAC List of ODA Recipients.” OECD, <<http://www.oecd.org/dac/stats/daclist.htm>> [Žiūrėta 2016 03 26].
3. “Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative.” International Monetary Fund, 2016. <<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>> [Žiūrėta 2016.04.26].
4. “Development Assistance Committee (DAC).” OECD, Glossary of Statistical Terms. <<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=608>> [Žiūrėta 2016.05.02].
5. “Geographical Distribution of Financial Flows to Developing Countries 2016.” OECD, 2016. <http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/development/geographical-distribution-of-financial-flows-to-developing-countries-2016_fin_flows_dev-2016-en-fr#page94> [Žiūrėta 2015.12.20].
6. “History of DAC Lists of aid recipient countries.” OECD. <<http://www.oecd.org/dac/stats/historyofdaclistsofaidrecipientcountries.htm#Chronology>> [Žiūrėta 2016.01.15].
7. “Is it ODA?” OECD, 2008. <<http://www.oecd.org/dac/stats/34086975.pdf>> [Žiūrėta 2016.03.06].
8. “OECD Factbook 2010: Economic, Environmental and Social Statistics.” OECD, 2010. <http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2010_factbook-2010-en> [Žiūrėta 2016.05.10].
9. “Official development assistance – definition and coverage.” OECD. <<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm#Definition>> [Žiūrėta 2016.03.01].
10. “QWIDS.” OECD. <<http://stats.oecd.org/qwids/#?x=2&y=6&f=3:51,4:1,1:64,5:3,7:1&q=3:51+4:1+1:6,7,10,16,18,21,23,24,36,175,64+5:3+7:1+2:167+6:2007,2008,2009,2010,2011,2012,2013,2014,2015>> [Žiūrėta 2016.05.01].
11. “Russia and the World Bank: International Development Assistance.” The World Bank, 2015. <<http://www.worldbank.org/en/country/russia/brief/international-development>> [Žiūrėta 2016.04.22].

12. "Russian contribution to the international development assistance in 2014." МИНФИИ
России, 2015.
<http://minfin.ru/common/upload/library/2015/10/main/Russian_contribution_to_the_international_development_assistance_in_2014.pdf> [Žiūrėta 2015.12.10].
13. "Russian Federation Capital goods Export (US\$ Thousand)." World Integrated Trade Solution.
<<http://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/RUS/StartYear/2005/EndYear/2009/TradeFlow/Export/Indicator/XPRT-TRD-VL/Partner/by-country/Product/UNCTAD-SoP4>>
[Žiūrėta 2016 03 26].
14. "Syria conflict: Russia 'to continue Assad military aid'." BBC News, 2015.
<<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34256389>> [Žiūrėta 2016.05.01].
15. "Tableau." OECD.
<https://public.tableau.com/views/OECDDACAidataglancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no> [Žiūrėta 2016.05.03].
16. "The Accession Process." OECD. <<http://www.oecd.org/legal/accession-process.htm>>
[Žiūrėta 2015.12.08].
17. "The Development Assistance Committee's Mandate." OECD.
<<http://www.oecd.org/dac/thedevelopmentassistancecommitteesmandate.htm>> [Žiūrėta 2016.03.06].
18. "What we do and how." OECD. <<http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>> [Žiūrėta 2016.02.27].
19. "Договор о зоне свободной торговли." Интернет-портал СНГ. <<http://www.e-cis.info/page.php?id=20062>> [Žiūrėta 2016.05.06].
20. „Debt-for-Development SWAP.“ OECD.
<<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5921>> [Žiūrėta 2016.04.15].
21. „Donor Country Profile, by year.“ Financial Tracking Service.
<<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=Profile-donorCountrylist>> [Žiūrėta 2016.04.27].
22. „Kyrgyzstan-Russia Relations.“ GlobalSecurity.org.
<<http://www.globalsecurity.org/military/world/centralasia/kyrgyz-forrel-ru.htm>> [Žiūrėta 2016.04.28].
23. „Mapping Militant Organizations. Al Qaeda.“ Stanford University.
<<https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/21>> [Žiūrėta 2016 03 25].

24. „Millennium Development Goals and Beyond 2015.“ United Nations. <<http://www.un.org/millenniumgoals/>> [Žiūrėta 2016.01.28].
25. „Muskoka Accountability Report.“ G-8, 2010. <<http://www.g8.utoronto.ca/summit/2010muskoka/accountability/>> [Žiūrėta 2016.04.18].
26. „Official development assistance (ODA).“ OECD. <<https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>> [Žiūrėta 2016.03.06].
27. „Russia writes off \$32bn Cuban debt in show of brotherly love.“ The Guardian, 2014. <<http://www.theguardian.com/world/2014/jul/10/russia-writes-off-cuban-debt>> [Žiūrėta 2016.05.03].
28. „The Busan Partnership for Effective Development Cooperation.“ OECD, 2012. <<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/Busan%20partnership.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.01].
29. „The Russian Federation ODA. National Report“. МИНФИН России. <<http://minfin.ru/common/img/uploaded/library/2012/05/PresentationEng2012-0.pdf>> [Žiūrėta 2016.04.28].
30. „Внешняя торговля.“ Федеральная служба государственной статистики, 2014. <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/trade/#> [Žiūrėta 2016.04.10].
31. „Довильский доклад по отчётности. Оценка выполнений решений "Группы восьми" в области содействия международному развитию и их результатов. Вклад Российской Федерации.“ <http://old.minfin.ru/common/gen_html/index.php?id=12741&fld=HTML_MAIN> [Žiūrėta 2016.04.24].
32. „Пояснительная записка к законопроекту „О ратификации Соглашения между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Узбекистан об урегулировании взаимных финансовых требований и обязательств“. Федеральное Собрание Российской Федерации, 2015. <[http://asozd2.duma.gov.ru/work/dz.nsf/ByID/CC55DE29CEB9EC8543257E90002EABB1/\\$File/%D0%9F%D0%97.pdf?OpenElement](http://asozd2.duma.gov.ru/work/dz.nsf/ByID/CC55DE29CEB9EC8543257E90002EABB1/$File/%D0%9F%D0%97.pdf?OpenElement)> [Žiūrėta 2016.05.04].
33. „Террористические и экстремистские организации и материалы.“ Национальный Антитеррористический Комитет. <<http://nac.gov.ru/terroristicheskie-i-ekstremistskie-organizacii-i-materialy.html>> [Žiūrėta 2016 03 24].
34. „Указ Президента Российской Федерации от 20.04.2014 г. № 259. Об утверждении Концепции государственной политики Российской Федерации в сфере содействия международному развитию.“ 2014. <<http://kremlin.ru/acts/bank/38334>> [Žiūrėta 2015.12.08].

35. Alesina, Alberto ir David Dollar, "Who gives foreign aid to whom and why?" *Journal of Economic Growth*, 5(1), 1998.
36. Andrade, Melissa, "Is the South Ready for South-South Cooperation?" *International Policy Centre for Inclusive Growth*, 2009.
37. Bakalova, Evgeniya ir Hans-Joachim Spanger, "Development Cooperation or Competition? Russia as a re-emerging donor." *Peace Research Institute Frankfurt Report*, 123, 2013.
38. Bandyopadhyay, Subhayu, Todd Sandler ir Javed Younas, "Foreign Aid as Counterterrorism Policy." *Oxford Economic Papers*, 63(3), 2011.
39. Berthélemy, Jean-Claude, "Bilateral Donors' Interest vs. Recipients' Development Motives in Aid Allocation: Do All Donors Behave the Same?" *Review of Development Economics*, 10(2), 2006.
40. Bossuat, Gérard, "French development aid and co-operation under de Gaulle." *Contemporary European History*, 12(4), 2003.
41. Brezhneva, Anna ir Daria Ukhova, "Russia as a Humanitarian Aid Donor." Oxfam Discussion Paper, 2013. <<http://www.alnap.org/pool/files/dp-russia-humanitarian-donor-150713-en.pdf>> [Žiūrėta 2016.04.27].
42. Burges, Sean, "Brazil's International Development Co-operation: Old and New Motivations." *Development Policy Review*, 32(3), 2014.
43. Chance, Matthew, „What does Russia want in Syria? 5 reasons Putin backs Assad.” CNN, 2016. <<http://edition.cnn.com/2016/02/08/middleeast/syria-aleppo-russia-strategy/>> [Žiūrėta 2016.05.01].
44. Dreher, Axel, Peter Nunnenkamp ir Rainer Thiele, "Does US aid buy UN general assembly votes? A disaggregated analysis." *Public Choice*, 136, 2008.
45. Goldman, Marshall I., „A Balance Sheet of Soviet Foreign Aid.” *Foreign Affairs*, 1965. <<https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1965-01-01/balance-sheet-soviet-foreign-aid>> [Žiūrėta 2016.03.02].
46. Hall, Peter A., "Systematic process analysis: when and how to use it." *European Management Review*, 3, 2006.
47. Hook, Steven W., Guang Zhang, "Japan's Aid Policy since the Cold War: Rhetoric and Reality." *Asian Survey*, 38(11), 1998.
48. Karre, Bo ir Bengt Svensson, "The Determinants of Swedish Aid Policy." Kn. Olav Stokk (sud.), *Western Middle Powers and Global Poverty. The Determinants of the Aid Policies of Canada, Denmark, the Netherlands, Norway and Sweden*. Uppsala, Sweden: The Scandinavian Institute of African Studies, 1989.

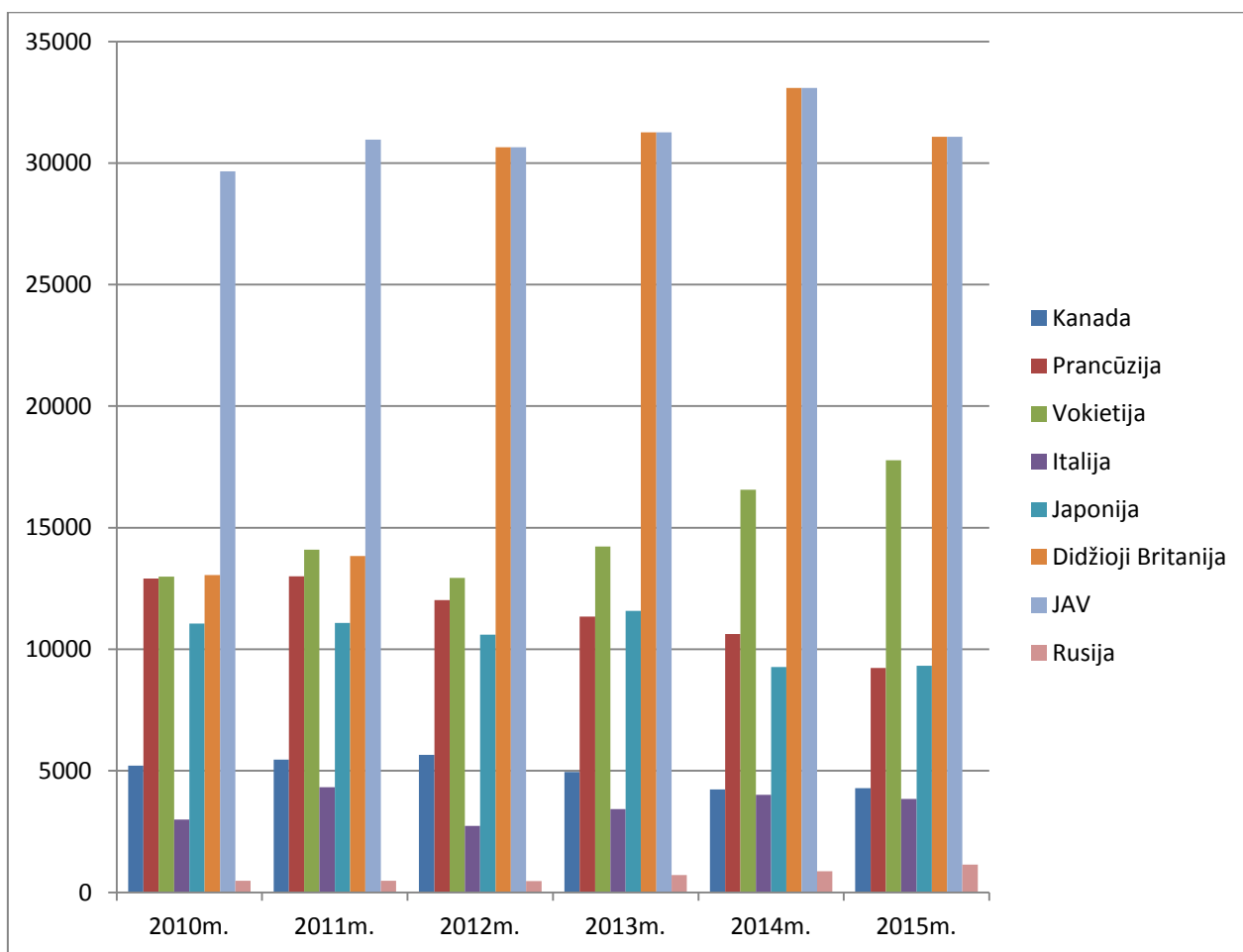
49. Kay-Fowlow, Meagan, „Closing the Gap Between Humanitarian and Development Aid.” Centre for International Governance Innovation, 2012. <<https://www.cigionline.org/articles/2012/02/closing-gap-between-humanitarian-and-development-aid>> [Žiūrėta 2016.05.11].
50. Kragelund, Peter, “The Potential Role of Non-Traditional Donors’ Aid in Africa.” *International Centre for Trade and Sustainable Development*, 11, 2010.
51. Lavergne, Real P., “Determinants of Canadian Aid Policy.” Kn. Olav Stokke (sud.), *Western Middle Powers and Global Poverty*. Švedija: Motala Grafiska, 1989.
52. Lundborg, Per, “Foreign Aid and International Support as a Gift Exchange.” *Economics & Politics*, 10(2), 1998.
53. Makarychev, Andrey ir Licinia Simão, “Russia’s development assistance, with a focus on Africa.” Norwegian Peacebuilding Resource Centre, 2014. <<https://www.ciaonet.org/attachments/27799/uploads>> [Žiūrėta 2016.05.03].
54. McHugh, Jess, “Russia-Cuba Relations 2016: Military Bases On Island Nation Not Planned, Kremlin Diplomat Says.” *International Business Times*, 2016. <<http://www.ibtimes.com/russia-cuba-relations-2016-military-bases-island-nation-not-planned-kremlin-diplomat-2299742>> [Žiūrėta 2016.05.10].
55. McKinlay, R. D. ir R. Little, “A Foreign Policy Model of U.S. Bilateral Aid Allocation.” *World Politics*, 30(1), 1977.
56. Muller, Edward N., “Dependent Economic Development, Aid Dependence on the United States, and Democratic Breakdown in the Third World.” *International Studies Quarterly*, 29(4), 1985.
57. Petrenko, Maria, “Russia as a re-emerged donor: development assistance incentives in the context of changed aid architecture in the 21st century.” Magistro darbas, University of Glasgow, Adam Smith Business School, 2014.
58. Phillips, Keri, „The history of foreign aid.“ <<http://reliefweb.int/report/world/history-foreign-aid>> Reliefweb, 2013. [Žiūrėta 2016.05.13].
59. Provost, Claire, “The rebirth of Russian foreign aid.” *The Guardian*, 2011. <<http://www.theguardian.com/global-development/2011/may/25/russia-foreign-aid-report-influence-image>> [Žiūrėta 2016.02.27].
60. Radelet, Steven, “A Primer on Foreign Aid.” *Center for Global Development*, 92, 2006.
61. Radetzki, Marian, *Aid and Development*. JAV: Praeger Publishers, 1973.
62. Rowlands, Dane, “Individual BRICS or a collective bloc? Convergence and divergence amongst ‘emerging donor’ nations.” *Cambridge Review of International Affairs*, 25(4), 2013.

63. Satke, Ryskeldi, „Is Russia Behind the U.S.-Kyrgyzstan Diplomatic Row?” *The Diplomat*, 2015. <<http://thediplomat.com/2015/07/is-russia-behind-the-u-s-kyrgyzstan-diplomatic-row/>> [Žiūrėta 2016.04.27].
64. Schraeder, Peter J., Steven W. Hook ir Bruce Taylor, “Clarifying the Foreign Aid Puzzle: A Comparison of American, Japanese, French, and Swedish Aid Flows.” *World Politics*, 50(2), 1998.
65. Sharnoff, Michael, “The Syria-Soviet Alliance.” *inFocus*, Spring, 3(1), 2009. <<http://www.jewishpolicycenter.org/833/the-syria-soviet-alliance>> [Žiūrėta 2016.04.30].
66. Smith, Kimberly, Talita Yamashiro Fordelone ir Felix Zimmermann, “Beyond the DAC. The Welcome Role of Other Providers of Development Co-operation.” OECD, 2010. <<https://www.oecd.org/dac/45361474.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.11].
67. Soldatkin, Vladimir, „Russia writes off 90 percent of North Korea debt, eyes gas pipeline.” Reuters, 2014. <<http://www.reuters.com/article/uk-russia-northkorea-debt-idINKBN0D502V20140419>> [Žiūrėta 2016.05.02].
68. Thiele, Rainer, Peter Nunnenkamp ir Axel Dreher. “Do Donors Target Aid in Line with the Millennium Development Goals? A Sector Perspective of Aid Allocation.” *Review of World Economics*, 143(4). 2007.
69. United Nations, “The Millennium Development Goals Report 2015.” United Nations: New York, 2015.
70. Vieira, Marco A. ir Chris Alden, “India, Brazil, and South Africa (IBSA): South-South Cooperation and the Paradox of Regional Leadership.” *Global Governance*, 17(4), 2011.
71. Walz, Julie ir Vijaya Ramachandran, “Brave New World: A Literature Review of Emerging Donors and the Changing Nature of Foreign Assistance.” *Center for Global Development*, 273, 2011.
72. White, Stacey, „Emerging Powers, Emerging Donors.” *Center for Strategic and International Studies*, 2011. <<http://csis.org/publication/emerging-powers-emerging-donors>> [Žiūrėta 2016.05.05].
73. Wierzbowska-Miazga, Agata ir Marcin Kaczmarsk, “Russia’s development assistance.” *Centre for Eastern Studies*, 62, 2011. <http://www.osw.waw.pl/sites/default/files/commentary_62.pdf> [Žiūrėta 2016.05.04].
74. Wolf, Charles, Xiao Wang ir Eric Warner, “China’s Foreign Aid and Government-Sponsored Investment Activities. Scale, Content, Destinations, and Implications.” *National Defence Research Institute*, 2013.
75. Woods, Ngaire, “The Shifting Politics of Foreign Aid.” *International Affairs*, 81(2), 2005.

76. Woods, Ngaire, "Whose aid? Whose influence? China, emerging donors and the silent revolution in development assistance." *International Affairs*, 84(6), 2008.
77. Younas, Javed, „Motivation for bilateral aid allocation: Altruism or trade benefits.“ *European Journal of Political Economy*, 24, 2008.
78. Žiugždienė, Jurga, „10 dalykų, žinotinų apie „Islamo valstybę“.“ *Bernardinai.lt*, 2015. <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-09-03-10-dalyku-zinotinu-apie-islamo-valstybe/121421>> [Žiūrėta 2016 03 24].
79. Байдакова, Н.Н., „Взаимоотношения Российского государства с объединениями-кредиторами. Связи РФ с Парижским клубом кредиторов.“ *Экономический журнал*, 3(13), 2008. <http://economicarggu.ru/2008_3/3.shtml> [Žiūrėta 2016.04.27].
80. Бартнев, В.И. ir Е.Н.Глазунова (sud.), „Содействие Международному Развитию. Курс лекций.“ Moscow: The World Bank, 2012. <<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/ODA-lectures.pdf>> [Žiūrėta 2015.12.22].
81. Дегтерев, Денис, „Основные подходы к оказанию содействия международному развитию.“ *Вестник МГИМО Университета*, 4(4), 2011.
82. Дегтерев, Денис, „Содействие международному развитию как инструмент продвижения внешнеполитических и внешнеэкономических интересов.“ *Вестник МГИМО Университета*, 2, 2012.
83. Онищенко, Геннадий, „Особенности эпидемиологии инфекционных болезней в Российской Федерации, задачи и пути снижения заболеваемости.“ *Государственная политика, управление и регулирование*. <<http://federalbook.ru/files/FSZ/soderghanie/Tom%2012/1-3.pdf>> [Žiūrėta 2016.05.03].
84. Хейфец, Б., „Влияние кризиса на сотрудничество России со странами ЕвразЭ.“ Кн. Л.Б. Вардомский, „Мировой финансовый кризис в постсоветских странах: национальные особенности и экономические последствия.“ Москва: Институт экономики РАН, 2009, 369-385. <http://www.imepi-eurasia.ru/baner/CIS_crisis.pdf> [Žiūrėta 2016.04.28].

Priedai

G-7 valstybių ir Rusijos parama vystymuisi 2010-2015m., mln. JAV dolerių

1 priedas

Šaltinis: EBPO

Oficialios paramos gavėjai, remiantis VPK

Mažiausiai išsivysčiusios šalys	Kitos nedidelių pajamų šalys (BNP asmeniui ≤ 1045\$ 2013m.)	Mažiau nei vidutinės pajamos gaunančios šalys (BNP asmeniui 1046\$ – 4125\$ 2013m.)	Didesnes nei vidutinės pajamos gaunančios šalys (BNP asmeniui 4126\$ - 12745\$ 2013m.)
Afganistanas	Korėjos Liaudies	Armėnija	Albanija
Angola	Demokratinė	Bolivija	Alžyras
Bangladešas	Respublika	Žaliasis Kyšulys	Antigva ir Barbuda
Beninas	Kenija	Kamerūnas	Argentina
Butanas	Tadžikistanas	Kongas	Azerbaidžanas
Burkina Fosas	Zimbabvė	Dramblio Kaulo	Baltarusija
Burundis		Krantas	Belizas
Kambodža		Egiptas	Bosnija ir Hercegovina
Centrinė Afrikos		Salvadoras	Botsvana
Respublika		Gruzija	Brazilija
Čadas		Gana	Čilė
Komorai		Gvatemala	Kinija
Demokratinė Kongo		Gajana	Kolumbija
Respublika		Gondūras	Kuko Salos
Džibutis		Indija	Kosta Rika
Pusiaujo Gvinėja		Indonezija	Kuba
Eritrėja		Kosovo Respublika	Dominika
Gambija		Kirgizstanas	Dominikos Respublika
Gvinėja		Mikronezija	Ekvadoras
Bisau Gvinėja		Moldova	Fidžis
Haitis		Mongolija	Makedonija
Kiribatis		Marokas	Gabonas
Laosas		Nikaragva	Grenada
Lesotas		Nigerija	Iranas
Liberija		Pakistanas	Irakas
Madagaskaras		Papua Naujoji Gvinėja	Jamaika
Malavio Respublika		Paragvajus	Jordanija

Malis		Filipinai	Kazachstanas
Mauritanija		Samoa	Libanas
Mozambikas		Šri Lanka	Libija
Mjanmaras		Svazilandas	Malaizija
Nepalas		Sirija	Maldyvai
Nigeris		Tokelau	Maršalo Salos
Ruanda		Ukraina	Mauricijus
San Tomė ir Prinsipė		Uzbekistanas	Meksika
Senegalas		Vietnamas	Juodkalnija
Siera Leonė		Vakarų Krantas ir	Montseratas
Saliamono Salos		Gazos Ruožas	Namibija
Somalis			Nauru
Pietų Sudanas			Niujė
Sudanas			Palau
Tanzanija			Panama
Rytų Timoras			Peru
Togas			Šv. Elenos sala
Tuvalu			Sent Lusija
Uganda			Sent Vinsentas ir
Vanuatu			Grenadinai
Jemenas			Serbija
Zambija			Seišeliai
			Pietų Afrika
			Surinamas
			Tailandas
			Tonga
			Tunisas
			Turkija
			Turkmenistanas
			Urugvajus
			Venesuela
			Volisas ir Futūna

2 priedas

Šaltinis: EBPO

Summary

The purpose of this thesis „Russia’s development assistance“ is to analyze Russia’s aid for development to the developing countries. There is made a little investigation in the motives of Russian aid for development what makes it hard to justify already existing theories of development assistance and try to classify Russia’s donations. Thus, there is a dilemma on how to explain Russia’s aid for development to developing countries, which theories can justify it the best, what are the motives of Russia’s aid and whether it is possible to classify Russia as the traditional aid donor. As an alternative, maybe Russia’s motives make a new combination and it seeks to promote its own self-interests and goals through the soft power and development assistance.

After the research will be made, it will be easier to explain the factors that are the most influential in Russian development aid and foresee the flows of this aid in the future. It is valuable not only for the aid receivers, but also for all neighbouring countries, because then Russia’s strategy and actions become more evident. In accordance with that, countries can coordinate their own foreign policy.

Through examining different theories of development assistance, this research tried to explain:

- Which developing countries receive the biggest amount of developing aid;
- Which projects are implemented;
- Which factors are the most relevant and determine the path and amount of development aid.

What is more, it was tried to find countries or even regions that prevail among the aid receivers and also, what is the impact of that to Russian Federation and the whole world.

According to different theories of development aid four major hypothesis was formulated:

1. Russia gives the biggest amount of aid for development to the former Soviet Union’s Republics in order to maintain its own influence, support and close relations with them.
2. Russia does not have any self-interest in providing aid for developing countries and is firmly concerned about the poorest countries in the world, that is why Russia should give its aid for the least developed countries to promote their economies and social welfare.
3. Russian Federation should donate the biggest part of development assistance to the countries that import large part from Russia.
4. Russia should transfer more bilateral aid for development to the countries that fight terrorism and try to promote anti-terroristic operations on their territories.

The results of this research suggest that we can find all the motives of Russian development assistance in the president's V.Putin's Concept which was signed in 2014: great support to neighbouring countries, especially to Commonwealth of Independent States (CIS). What is more, the existence of the humanitarian aid provides a justification for not a totally pragmatic origin of the aid and does not show an extreme self-interest in their assistance. Moreover, communist countries also can be found on the list of aid receivers and get a big part of Russian development aid.

The research reveals that Russia does not have a certain path or a structure of development assistance. Countries' will to join an OECD shows its ambition to become one of the traditional donors. However, growing ties with Africa and the importance of geopolitical strategy in aid delivery to developing countries implies Russia's indecisiveness of which side to take.